

LÉVAI LAJOS

PARABOLÁK

Történetek:

a porszemről, a virágról,
a szívről, a székelyről,
az emberről, a könnyről
és a mosolyról.

1943.

Nyomtatott ifj. Dr. Jodát Gábor könyvnyomdájában Székelyudvarhely.

Felelős nyomdatulajdonos: ifj. Dr. Jodál Gábor.

Felelős kiadó: Dr. Lévai Lajos, Székelyudvarhely.

B Bevezetés

A székely angszék címerében ott van a kardra szúrt szív, mint a jóság, a medvefő, mint a bátor akarat és a korona, mint a dicsőség jelképe s körülötte a csillagok. Ahogy a csillagok vigyáznak éjjel a világra, úgy vigyáz a székely ember a tiszta, szép lelkére.

Porszem itten minden kicsi fejezet, amelyben a nagy mindenség csodája, titka jelenik meg. Virágszál itten minden kicsi írás, mert e virágnak illata, színe van . . . Székely itten minden mondat, ahol a szív, a lélek a fontos ...

Ha jóízűen nevetünk egyet, az annyi, mint egy 20 pengős lelkiorvosság, ha énünk jobbik fele megtelik boldogsággal olvasás közben, akkor én a célokat elértem . . . Csak porszem és virágszál az egész betűsor . . .

Székelyadvarhely, 1943. Húsvét.

LÉVAI LAJOS

Szebb jövőt! A tanító és a falu.

A falu. Távolról, a képzelet színes üvegén át, a költészet arany mércéje alatt, a jó szív virágos ablakán keresztül; egy vonzó, bájos fogalom. Köszöntése a falu felejthetetlen, egyszerű, mégis örökszép harangszava. Ott van a faluban mindig a napsugár, muskátli, virágének, a kukoricafosztó, a nyájkolompja, a székelykapu, a betlehemjárás, a feketekenyér, az édesálmom, a szent egyszerűség, az áldott csendesség és a korai virradat. Itten kell élnen, dolgozzon a magyar tanító.

A falu ... a falu egy sártenger, örökös száműzetés, csizma és darócuha, kormozó lámpa, sebző pletykafészek és örökös vívódás a sötétséggel, — mondja és hirdeti faluban élő városi ember. Itten kell dolgozzon, küzdjön és halkan fohászkodjon a falúra kimenő tanító. Hogyan igazodjon el most már egy tapasztalatlan, lelkes, fiatal, szellemi munkás, aki a faluért akar dolgozni? Merre menjen, kinek hídjen, mihez fogjon?

Mert a falu egy nemzetnek egyetlen erőforrása, számításba vett embertartaléka, a falu, a mi mindennapi kenyerünk, ami nélkül nem tud élni az iskola, a város, a társadalom, az ország. A falu a maga tiszta levegőjével, búzájával, énekével kell táplálja, vidámita, benépesítse a pusztuló házakat, intézményeket.

A falu a jövődő, a falu az orvosság, a falu a mi mindennapi kenyerünk! A tanító a magvető, a lelki orvos, a jövődő ajtónyitója. Ha a falu megromlik, ha nincsen többé gyermek,

kacagás és virágének, akkor halotti gyászmenetté változott egy nemzet élete, kiszáradt az élető forrása, nincsen többé a selyemruháknak betevő falatja. Ezt kell meggondoljuk, ezt kell megszívleljük, mikor a falura tekintünk, mikor a falura dolgozni megyünk ki.

Világbirodalmak romlása mindig a falvakon végződött. Először a gazdagság romlott meg bűneiben, míg a ragadmány elborította a falvakat is, addig egy nemzet élete aludt ki örökre.

A tanítónak a munkája a falun a lelkiismeretesség csodája kell legyen. Szerszáma a jószív és a szorgalom. A tanító először bemutatkozik a falunak: tisztán jár, szívesen köszön és örömmel segít ereje és képessége szerint mindenkinek. Aztán rendbehozza a munkahelyét az iskoláját: ragyogó ablakszemek, tiszta falak, virágos kert, rendben tartott udvar, az iskolájának utolsó szeglete is állandóan a tanítóról kell beszéljen, hogy van már gazdája a lelkeknek.

Ilyen legyen az ő kis vára is, az otthona: Kincse a tisztség, bútora a rend, dísze a munka.

A beíratást lehetőleg mindig a tanító végezze. Azért, mert a beírás a szülőknél, a régi jó világban mindig egy ünnepélyes pillanat volt. Először viszi életében a gyermekét az édesapa, az édesanya a: iskolába. Ünneplőbe öltözik ilyenkor a lélek is I Hetekkel azelőtt készül rája ő, illik tehát, hogy a bizalomnak és a megbecsülésnek mi is emberséggel feleljünk meg.

Virággal, mosollyal és jó szívvel fogadjuk a jó szülőknél ünnepnapját. Gondoljuk el, milyen kiábrándító és milyen szomorú, mikor az iskola zárt ajtókkal fogadja az ünneplőbe öltözött, áldozatos és hűséges lelkeket, vagy egy szakadozó papír arról értesíti, hogy a beírást itt lehet a főtisztelendő vagy a tiszteletes úrnál megejteni. Hallottam többször szeptember elején, hogy még nem megyek az iskolámhoz, mert most csak a beírás folyik, a tanítás majd később kezdődik, akkor otthon leszek. Ilyen lélekkel, ilyen gondolkodással csak veszíthetünk iskolát, szülőt, gyermeket és jövőndőt! Hiszen a beírás egy jó alkalom, hogy a szülőket megismerjük, pár emberséges szót váltsunk velük, megbiztassuk, megbecsüljük, megszeressük. Van olyan eset is, hogy az igazgató helyettesíti magát valakivel: a szülő remény-

fedő, örvendő szívvel, boldogan hozza a gyermeket az iskolába beírni s ott mikor a léhaságot és rendetlenséget tapasztalta, bizony csalódott lélekkel és megsebzett szívvel tér vissza levetni ünneplő ruháját, mert közben a tanítóval találkozott az utcán, aki korzózva füstölt, mintha semmi dolga sem lenne. Az ilyen példát pedig nem szereti egy szülő sem, nem is akarja erre megtanítani a gyermekét sem. Nem csoda, ha a szülő gyetmekének jól (elfogott érdekében máskor oda viszi a tanulót, ahol nagyobb szeretet és több lelkiismeretesség van.

Tehát magunk, személyesen végezzük mindig az olyan fontos beíratást. Ha pedig megkezdjük a tanítást: legyen az a munka mindig felelősségteljes és lelkes. Minden óra, minden tanítás egy szent építés, ahol a tégladarabok a gyermeknek élő lelkei, a munka pedig nemzetünk jobb jövője. Jajj, ha a téglát nagyon megütöttük és törötten tesszük a sorokba, jajj, ha nem magasról magasabbra visszük a falakat, jajj, ha nem lesz benne világosság, napfény, kijárat és bemenet. Jajj, ha az építő mester kontár, vagy hozzá nem értő, lelketlen napszámos, akinek csak a bér, csak a fizetés minden istene.

Az új, mosolygó, gyümölcsstermő dolgos falu ottan születik meg a jó tanító kezei között husz-harminc év alatt. Népünk végzete és sorscsapása ott íródik fel a feketetáblára azokban az iskolákban, ahol a lélek helyett sátán vigyorog a katedrán. A tanító a falu tanítómestere: tőle függ, mit és hogyan tanul meg a falu. Tőle függ a falu boldogsága, a falu boldogságától függ nemzetünk jobbsorsa. Tegyük fel, hogy fiatal tanítónemzedékünk igazán a lélek gyermekei, ideális mesterek. Rendben az iskola, csinos az otthon: s lassan és biztosan borul virágba a falu minden termő gyümölcsfája, mert a tanító a tanítványain keresztül elküldte a türelem, a békesség és munka áldását a családnak.

Csodálatosan tud hatni a tanító a gyermekeken át a falu közösségét alkotó családra. A gyermek átveszi, megtanulja, öröklí a nevelő egész lelki alkatát s azt a családban tovább adja. Abban a családban, ahol eddig csak káromlás és átok uralkodott csendesen, egyszer jók kezdenek lenni. Mert a kis fia alázatosan tudja meghajtani a fejét, mert a kis leány sírni tud a vétek felett: így tanulták az iskolában. Mert a tanítónéni nem tud le-

Szováta. Emlék Homoródból — csak meg kellene szerveznünk a székely háziipart, központi elosztó berendezéssel, — el kellene juttatnunk a fürdőhelyekre — s áldás lenne a munkánkon.

De nemcsak ebből a szempontból, mondtuk anyagi szempontból, fontos és égető kérdés a háziipar felkarolása. Fajunk, erőneink, jövőnk biztosítása is azt követeli! Maholnap csak a múzeumban lehet látni régi tulipános ládát, díszített tálast, székely varrottast, — szemünk előtt pusztul ki, mert nem becsüljük meg, mert jobban szeretjük az olcsó idegent, mint a sajátunkat!

A pusztuló székelykapuval is így vagyunk. „Pedig ha ez a kapuforma kivessze a székelyfalu utcasorából, ezzel a székelység legjellemzőbb alkotását, művészi tehetségének, diszítokedvének legbeszédesebb bizonyosságát veszítené el az egész Magyarország legnagyobb kárára! A székelykapu a székely falunak, életnek, címe, címere, büszkesége, a székelykapu a székely művészi múlt s annak megtartása, fejlesztése a jelenben a magyar jövő!” — mondta Visky Károly. Igaz, elég sokba kerül, de kérdem, lehetetlenség volna például az, hogy a fiatal házasok a legalább is egy kapu árát felemészto lakodalmi eszem iszom helyett évszázados szép emléket állítanának fel egy gyönyörű székelykapu építésével nászuk emlékére!

Úgy lesz ezentúl, mi kezdjük meg a példaadást! Dínomdánom helyett munka, eszem-iszom helyett mértékletesség, papirdisz helyett egy-egy új székelykapu fogja várni otthonában a fiatal székelypárt! — zengi a jövő. Úgy legyen! Már is — a székely vármegyék központjaiban — megnyíltak a székely portékák látogatott boltjai, üzletei.

A beszélő primulák.

Olyan hihetetlenül hangzik, mégis igaz: künn tél van, megfagyott az élet s benn a szobámban, szemben velem, az íróasztalomon virít a virág; száz apró édes nevetéssel beszélget velem — a primula.

Kék, bordó, fehérszirmú ruhácskáit minél jobban és jobban nézem; lassan észreveszem szerény szépségén a kettős keresztet, melyeket a pártalevelei rajzolnak élém, melyeket a Teremtő szánt részükre, hogy szépek lehessenek.

Milyen szépek a megpróbáltatások, ha az ember hálásan és alázatosan engedelmeskedni tud az isteni leckének; milyen áldásosak a keresztek, mondja hallhatatlan értelemmel a primula, melyeket az élet rak az emberre, hogy jobb és szebb lehessen... Künn az utcán, az ablakom előtt zúgolódik, haragszik a teli szél, — s bent egy kis melegség, egy pár csepp víz elég ahhoz, hogy a primula boldogan, színekben pompázzon, kellesté tegye a szobát: az ember szívében álmokat ébresszen s Jaimakat altasson el. Ex az élet, a virágzás, az áldás titka — prédikálja a primula: egy csép szeretet, hozzá az igazság melege és fénye: ennyi az egész!

Azután megszólalnak a zöld kehelylevelekben elbujt bimbók is. Ők a reménység színei. Elmondják, hogy belőlük is pompás virágbokréta lehet. Egyik, amit egy durva kéz megsértett, haldoklik, nemsokára lehull, meghal. Ez a sárguló beteg virágbimbó az emberi indulat ártatlan áldozata lett, pedig duzzadt, erőteljes kezdetnek ígérkezett. Egy szép virággal kevesebb lesz!

A másik, ha akarom, ha nem, tőlem függetlenül, isteni szóra, napról-napra növekedik, erősödik, míg egyszerre, a maga

idejében teljes virágzásban köszöni meg a lelkiismeretes, gondos kertésznek a munkát és bizodalmat.

Ha eltávolítottad volna ezt a bűnös kezét, élnék én is, szép lennék én is — sóhajtotta a haldokló virágbimbó. Neked fogok örökké nevetni s neked akarok örökké szép lenni — mondja a feslő virág, — mert Te jó voltál hozzám,

Így beszélgetek én a Tél idején a Tavasszal: hallgatom a primula bánatát és örömét. S megértem a jó Isten bölcsességét a primulák néma beszélgetései között,

Egy síró emberangyal.

Végre megérkezett a menyasszony-leány várva-várt álma a megígért esküvő, a fagyos karácsony. Egy és fél éve dolgozott már a derék, székely leány a fővárosban, hogy megtakarítsa az üvegesre, az ágyra, a hétszem szilvára valót, ami egy nagyon szerény háztartásban egyáltalán szükséges. Mennyit éhezett, mennyit nélkülözött, mint szorgalmas cipőfelsőrészt-szegő leány, míg összetudta kuporgatni a férjhezmenetelhez szükséges párkrajcárt?

Hány megejtő pillantás ígérését utasította vissza, hogy lel-

két fehéren adja át a becsületének, az adott fogadalmának, szerelmes vőlegényének? Megvont szájától minden jó falatot, hogy egy marék tollúval is több legyen majd a hátában. Nem ment moziba, mulatságba, hogy hamarább kiteljék boldog szolgaság. Túlórázott, emberfeletti erővel dolgozott, kínlódott, küzdött egyedül ebben a nagy városban egy törekeny, székely leány, a karácsonyi boldogságért . . .

Két héttel hamarább utazott el munkahelyéről, hogy a szükséges teendőket elvégezhesse. A pénz mind együtt volt. A gyönyörűarcú menyasszonynak a boldogsága határtalan volt.

Egyik nagy városban lakott a vőlegénye. Útközben leszállt a vonatról s szinte repült szerelmesének a karjába, hogy mielőtt hazaérne vele is mindent megbeszéljen. Vőlegénye fogadta, kérte ... de az édesanyja most nem akarta, talán húsvétkor... Nem akarta előre megírni, előre sajnálta... Talán meg valami bolondságot csinált volna magának . . . Ő igazán nem hibás — folytatta a fiú — ó szereti is. Mégse tehet ellene, megszólják a rokonok. Talán pünkösdkor. Ne haragudjon . . .

A vőlegénynek minden szavára egy-egy súlyos tárgy: a politúros ágy, az üveges szekrény esett a szegény leány szívére, melyet pedig a boldogságára gyűjtött össze a szomorú menyasszony. Nem is tett semmi szemrehányást. Búcsúzás nélkül elváltak.

A székelyvonat lassan döcögött nagy bánat terhével a Hargita felé. A szegény leány alig várta, hogy hazaérjen. A csalódott lelke egész úton zokogott.

— Olyan szerencsétlen vagyok — sóhajtotta. Nincsen már semmiben sem vigasztalásom. Talán majd otthon, édesanyám...

— Pedig tessék nézni — sarokban letakart, furcsa bádorgolmira mutat, — még a múltbat is megvettem 150 pengőért, hogy az anyósomnak ne legyen semmi kifogása ellenem a szerencsétlen, sánta leány ellen — sírta a leányzó.

Szerinte most a legboldogabb és leggazdagabb ember az

volt, akinek ép Iába van. Ő talán ezen a karácsonyon a bútor. pénze mellett a legszerencsétlenebb lény a földön: Egy síró sánta emberangyal . . .

Megérkezett, a leszállásnál a falába fájdalmasan rregajdult.

Sikerrel vizsgázott.

Június a vizsgák hónapja. Az izgalmak, várakozások, meglepetések ideje. Van olyan eset, ahol az iskola egyesre minősít s jön az élet — s elégtelent ad az eminensnek. Aztán fordítva is áll az igazság, megbukott a vizsgán a szerény nebuló, s jön a gyakorlat: első mester lett a bukott számár. Valahogy az evangéliumi fény árad erre a paradoxonra is: Aki magát felmagasztalja: megaláztatik. Aki magát megalázza: felmagasztaltatik. Az elsőből utolsók és az utolsókból elsőek lehetnek.

A gyermek ilyenkor haditervet sző, hogy elégtelenes bizonyítványát minden testi kár nélkül átadja édes, jó apjának. Rendesen a nagyok bölcsességével takarózik védekezésében ilyenkor.

— Édesapám — kezdi hátratett kézzel egy bukott szamaracska pompás leleménnyel — mi a véleményed neked, mert a a Te véleményedre sokat adok, mondom: mi a véleményed olyan emberről, aki egy védtelen gyermeket megver?

— Fiam, az egy gyáva fráter! — feleli keményen az apa.

— Nagyon helyes — bólint a kis diák — én tisztelem a

Te véleményedet. Tessék, olvasd, itten van a bizonyítványom,

Én úgy hiszem, hogy ebbpi a bukott discípulusból életrevaló ember lesz.

Én azonban most másról akarok írni, aki valóban sikerrel vizsgázott az Úr színe előtt. Egy rokkant MÁV. segédkezelőről van szó, aki a világháborúban hadirokkant lett. S sántán, bige-gve is felnevelt egy tisztességes családot, s most 36 év után nyugalomba megyen anélkül, hogy egy karambolt csinált volna, hogy valakinek a lábát, vagy kezét levágta volna masinájával hosszú szolgálata alatt. Sikerrel vizsgázott ő akkor, mikor a becsületmezején ott hagyta jobb lábafejét, sikerrel vizsgázott ő, amikor kis fizetéséből zúgolódás nélkül, boldogan felnevelt egy kis istenfélő családot, sikerrel vizsgázott ő, amikor büntetés nélkül végezte, mint mozdonyvezető, felelősségteljes munkáját.

S mégis nem erről akarok írni. Hanem arról, ami tegnap történt. A MÁV, segédkezelőnél bekapogtatott tegnap egy koldus, akinek csak alsó nadrágja volt s alamizsnát kéregetett. A mozdonyvezető, míg a felesége, Ludovika, a karajkenyeret szelte a jöttmentnek, elővette két jobbik nadrágját s az egyiket örömmel odaadta a koldusnak. A csodálkozó feleségének pedig így szólt:

— Édes fiam, nagy baj lehet abból, amikor egy embernek három nadrágja van s a másiknak egy sincsen. Én oda adtam az enyémet . . .

Ez a felelet dicséretet érdemel s nagy tanulságot rejt magában. S az igazi keresztyénségnek lesz főpapi prédikációja. Ez a férfiú Gázsa János, MÁV-segédkezelő volt, Bethlen községből. Sikerrel vizsgázott, mert a szenvedések iskolájában, mint 63-as hadirokkant — a töviskoronás Krisztustól nyert doktorátust erre az emberi, szép cselekedetre . . .

Kiflis Pista.

Január közepe táján kegyetlen fagy hullám dermesztette meg Székelyudvarhelyt. Reggel sok hitvány veréb esett a ragyogó fehér hópatyolatba, megfagytak szegények. Délben már mindenki tudta, hogy az éjjel megfagyott mogyorósi Séra István az egyik csűrben.

Ki volt ez az előneves Séra István? Udvarhelyen mindenki Kiflís Pistának nevezte. Ez az úr koldus volt, de olyan koldus, aki soha életében senkitől sem kért egy fillért sem. Igazi ur volt. Aki adott neki valamit, azt jó szívvel megköszönte. Ezt szokta mondani:

— Nem tetszik tudni, milyen jót tett velem Uraságod! Isten áldja érte!

Bizony megtörtént sokszor, hogy senki nem adott neki semmit napokhosszat. Ilyenkor sokat éhezett ez a jó öreg ember, aki mindig igazságot mondott. Mert az igazat csak három ember meri megmondani: a gyermek, a részeg és a bolond. Kiflís Pistát azért mindenki bolondnak tartotta.

Minden bútora egy üres kártyus volt, ezt mindig magával hordta. Benne tartotta az ágyneműjét: régi újságokat, benne tartotta gardérobját, két darab kapcáját, legfelül volt a kártyusban a kamarája: kenyérhaj és 50 ért cérnakolbász, mikor tele volt a kamarája. Kiflís Pistának azért nevezték, mert valamikor régen, mikor ez a töpörödött, öreg bölcs, aki pontosan betartotta a Szent Igét s mindenét szétosztotta a nálánál is szegényebbek között: a kóbor kutyák és a haszontalan verebek között, szép kemény, székely legény volt, kiflit árult virágos kosarában reggel jókor Segesváron.

Én többször beszéltem mogyorósi Séra Istvánnal. Mondhatom, mindig épültem a szavain. Olyan keményen és olyan szépen beszélt. Vállalt szegénysége igazán apostoli áldozat volt, igaz beszédje a tiszta, önzetlen szív prédikációja. Mikor velem beszélt az utcán, meg a sétatéren, mindig ráült a kártyusára, mint egy trónra. Úgy is viselkedett, beszélt, mint egy király, a

szegénység királya. Nyáron jó dolga volt, mert a sporttelep tribünjei voltak a szobái, a Fekete-tó a mosdótála s minden bokor adott alkalmi szállást. Ez a tél megkegyelmezett az éhező didergő embernek. Nem szenved már többet. Az elmúlt héten megfagyott. El is temették. Nem kísérte senkisémet utolsó útjára. Csak egy pár hitvány veréb repdesett nagy buzgósággal a koporsója körül, mint gyász kíséret.

A hajasbaba, hintaló csodája ...

Minta ember volt. Nagyszerű különc. Takarékos, rendszer. Kevés bevétele állandóan nőtt, gyarapodott.

Mondanom sem kell, hogy nem cigarettázott, mert hite szerint a gyomorbajosok kilencven százaléka a dohányzástól beteg.

Agglegény volt. Indokai itten a következők voltak. A szerelem nem más, mint egy pár rakoncátlan sejt lázadása. Valotta, hogy az Úristen azért teremtette az asszonyt, hogy a férfinak bánata is legyen.

Nem ívott szeszes folyadékot, mert azt tartotta, hogy a legtökéletesebb ital a víz. Sohasem reggelizett, mert Aristoteles szerint minden művelt ember csak kétszer eszik egy napon: délben és este. Sétálni gyalog ment, utazásra nem gondolt. Egyszer mégis. Levelet kapott testvérétől, hogy jöjjön haza a Székelyföldre karácsonykor. Legyenek újra a szent ünnepen együtt. Szívesen látják mindennel, amit szeme, szája kíván. Sok szép, meleg sorokat írhatott a testvér emberünknek, mert meghatódott tőle. De mégis lényének megfelelően, számadást csinált először.

— Két heti koszt, egy szekér fa, mosatás, villany stb. ennyi

és ennyi. Az útiköltség fél harmadikon, kevesebbe kerül, mint az otthoni tartózkodás. 50 P.-t takarékoskodott ezzel a kiadással.

Szóval elindult.

Az állomáson várták. Két nagy bőröndjét, amelyben összes lerongyolódott és vasalatlan ruháit lehozta, helyes számítással, mint rendkívüli bevételt, rokonai kocsira tették.

Testvére azonban nem volt még otthon, hat gyermeke azonban pótolta ezt a kis hiányt.

— Isten hozta kedves, jó Béni bácsi, kézit csókoljuk keresztzata! — köszöntötték a gyermekek.

— Mít hozott Kolozsvárról? — kezdte a legéletrevalóbb.

— Itt van-e a hajasbaba, meg a hintaló? Anyuka azt mondta, hogy hoz nekünk a drága, jó Béni bácsi!

— Emberünk előtt most egyszerre összeomlott minden emberi számítás, terv és elmélet, kihullott a lelkéből minden takarékoság, pénz és egyéb pozdorja. Helyette megtöltődött sok-sok szeretettel, békességgel, amit csak a karácsonyi örömhír, az élet igazi öröme adhat az önző, emberi szívnek. Aztán megszólalt Béni bácsi, de úgy, hogy még soha. Hangja olyan boldog volt, olyan meleg volt.

— Most nem adom oda a hajas babát, meg a hintalóvat, majd a szent estén hozza el az angyal ... hoz mindenkinek valamit. Ezzel áthúzta számításait a mintaember és a legnagyobb bevételt könyvelték számára ebben a pillanatban az égiek: Béni bácsi örömet szerzett másoknak, méltó a kegyelemre!

Ki az erősebb?

Sok aranymondás van a Székelyföldön. Ilyen például az is, hogy aki sokat panaszkodik, attól mindig el lehet venni valamit. Vagy, aki nagyon dicsekedik, annál mindig valami haj van.

Bizonyosság erre Sándor bá' is.

Ott áll az alszegben egyik gyalogkapu alatt, hajdanfőn.

— Hát Sándor bá, csak nem? — kérdem tőle.

— Csak igen! — válaszolta.

— Hát aztán, miért? — folytattam.

— Met én vagyok az úr a háznál, nem az asszony! Nézze meg az ember!

— Nocsak! — hagytam helyben.

— Aztán szóból szó lett s én elővevém a hadarót s jól el-tángáltam a hitvány fejé népet. Mert a házban mindig csak az lesz, amit én akarok, az áldóját néki! Én vagyok a nagyobb, az erősebb, mindétig. Most mán csak egy istenes ember kellene, aki kihozná a kalapomat a konyhából! . . ,

Nem vállalkoztam reá.

Öccsike.

Megfizethetetlen kincs a házamban a kis fiam: Zsolt. Az ó, apró bolondságai a tiszta, tükröző igazságok. Az ő ártatlan, gyermeki örömei az emberiség el nem érhető boldogsága. Mosolygása a legnagyobb dicséret mindenki számára. Sirása istenes ítélet a bűn felett. Játékában gyönyörködik az emberi gond, gondolatai hallatára elkacagja magát a szomorúság. A legna-

gyobb öröm a világon a cipőtszaggató és kenyérkérő gyermek. Érdemes ezért a kincsért kínlódni, verejtékezni, élni. Ez az igazi út a kegyelem kapujához. A mai nehéz időkben bizony már ilyen korán gondoskodnunk kell a gyermek jövőjéről. Csak a munka mezején található meg Isten báránykája a mindennapi kenyérért. Dolgos élettársammal ezen törjük a fejünket.

— Legyen cipész vagy pék! — mondom. Lábbeli nélkül nem járhat az ember. Kenyérre mindig szükség van! Mint cipész — állandóan ül, nagyszerű gondolatokat termelhet!

— Jó — hát legyen inkább pék öccsike! — pityeregi el magát az asszony.

— Hallod, Zsolt! Pék leszel — szólok a kisfiámhoz. Látod fiacskám, mindenki dolgozik. Csak a becsületes munka árán él meg az ember ... s több, hasonlót mondok az okosan csodálkozó három éves kis fiának. Végre befejezem:

— Csak a becsületes, szorgos munka boldogul a földön! Nem igaz, Zsolt! Nem igaz?

Öccsike bátran, mint aki mindent valóban megértett, feleli: — Nem igaz!

Valóban igaza volt az arab szóbeszédnek: a gyermek szava. örök bölcsesség.

Bátor ember.

Rettenetesen fel volt háborodva. Megérezte forró haragját mindenki, aki csak elment mellette. Valósággal sütött minden szava a felfortyant indulattól. Még hozzá jó nagy ember volt, szóval meglehetősen bömbölve tudott haragudni. Én csendesesen mentem vele a főutcán. Ha helyben hagytam, — politikából —

amiért veszekedett, azért tüzelt, hogy meggyőződésemmel miért nem csendesítem le?! Ha csendesíteni próbáltam, hogy ne haragudjon, hiszen úgy sincs igaza, valósággal olajat öntöttem a tűzre. Hogy merem én kétségbe vonni az ő bölcsességét? Tehát legjobbnak láttam, hogy csendesesen hallgassak és éber figyelemmel keressék valami jóismerőst a túlsó járdán, akihez gyorsan-elköszönve átléphetnék. Meghagytam öt okosnak, bölcsnek, előrelátónak, csalhatatlan jogásznak, remek szónoknak, kitűnő írónak, nagyszerű államférfinak, pompás bankárnak és egy csúnya, haragvó embernek. Hiszen, aki haragszik, annak úgy sincsen igaza! Szóval, segítséget keresve, hallgattam.

— Képzelve, az a haszontalan fráter a hátam mögött meg-rágalmazott — mennydörögte tovább. — Azt állította rólam, íróról, hogy kitűnően tudok másolni, még hozzá egy gyönyörű, bájos nő előtt tette ezt a becsmérlő nyilatkozatot. Tovább hallgattam. A tegnap pedig az elnök jelölő bizottság elnökének palam et publice kijelentette, hogy ha biztosan tönkre akarnak menni, válasszanak meg engemet elnöknek. Nahát, én ezt nem fogom tűrni. Elérkezett a helyzet ahhoz a megérdemelt pillanathoz — mondotta, — hogy félre tegyem a társadalmi konvenciókat és a köteles udvariasságot. Én meghúzom a fülét ennek a hitvány fráternek! Én megsapkázom — dörögte — ahol találom, amiért annyi keserű percet szerzett nekem ocsmány rágalmazásával.

Határozottan kényelmetlen volt a helyzet. Egyszer csak látom, hogy pont velünk szemben jön, teljes életnagyságban a rágalmazó. Vasárnap lévén, nem volt egy bolt sem nyitva, ahová betudtam volna menekülni a közeledő botrány elől. Már-már elhatároztam magamban, hogy férfiasan le fogom szerelni a verekedőket. Márcsak öt lépés választott el az izgalmas jelenettől. Végre egymás mellé kerültek. Haragos és bosszúsomjas társam egyszerre megszólalt:

— Szervusz, kérlek alásan, kéostét kívánok! — és mélyen megemelte a kalapját a rágalmazója előtt.

A koldus.

Érdekes szerzet. Ha egy pár krajcárt összekoldul, jól leissza magát. S így mámoros fejjel vidáman nézi az adósságát, a kopac vackát, a rongyos ruháját, a hintót, a pénzt, a bűnt és a mosolyt. Valóban boldog emberek ezek a koldusok. Aztán a sok jajgatás és kéregetés után meghalnak sokszor mind milliómosok. Sokan bizony irigylik őket a fősvények és a gazdagok közül.

Tudok megható történetet is róluk, amikor egyszer a koldus kéregető, piszkos kezét egyik író barátságosan megszorította, azt mondván: Ne haragudj koldustestvérem, pénzem nincsen, de kívánok helyébe neked jó egészséget! Ez a koldus a legenda szerint így szólt. Életében a legnagyobb könyöradományt ettől a tisztaszívű írótól kapta, aki nem adott a világ szerint tulajdonképpen semmit sem neki.

A tegnapelőtt én is találkoztam egyik udvarhelyi sikátorban egy ismert, koldus, vén cigányasszonnyal. Már tíz lépéssel előbb, mint régi ismerősét köszöntötte: Hogy az Isten áldja meg mondta — szerencsével, gazdagsággal, egészséggel, sok szép gyermekkel és jó feleséggel. Minden lába nyomát kísérje öröm és boldogság!

Itt megszakítottam. Nem volt egy krajcárom sem nálam, de eszembe jutott az író: Megfogtam a kezét, kissé feléje hajoltam s szórói-szóra megismételtem az áldását, a bőséget, a boldogságát. Nem került pénzembe. Mosolyogtam hozzá, aztán csendesen tovább siettem. Ereztem, hogy az öreg néni meg volt elégedve velem, mert már tegnap nem kért tőlem krajcárt és nem szórt felém áldást. Vetélytársa lettem. Az is lehet azonban, hogy mikor jókívánságomat elmondtam neki, azt mondta magában: Hogy vigye el az ördög minden áldásával együtt, miért nem adott inkább egy pár fillért, többre mentem volna vele!

Kezeit csókolom, kedves Isteni Gondviselés!

Egy ilyen végzetű levelet olvastam a nyári, pesti tartózkodásom alatt. Azóta nem tudtam elfelejteni. Nem nekem szólt s mégis hozzám beszélt. Tele töltötte az üres szívemet csordultig forró szeretettel és mézédés jósággal. Mikor már kétségbe estem az emberi gonoszság, a hitvány butaság nagyszerű alkotásain, mikor már azt hittem, hogy nincs tovább semmi, amiért élni, lelkesedni lehet. Akkor a sok tudós, tekintély hiábavaló vigasztalása között elém állt egy kis magyar fiú, B. Lacika III. elemi iskolás gyermek; megír egy ákom-bákom levelet, melyben égi evangéliumot találtam, orvosságot és gyógyulást minden bánatomban. Megéreztem, hogy van még a földön igaz, isteni jószág, önzetlen szeretet. Ennek a kis fiúnak levelében megtaláltam az Istent. Leborultam és felemeltem a fejemet,

A levél története pedig a következő: Két erdélyi úr a nyáron a Balatonra utazott valami gyűlésre. A bizonytalan címet az állomáson levő B. Lacikától kérdezték meg. A kis rongyos gyermekről kiderült, hogy nyáron idegenvezetéssel foglalkozik. Naponta megkeres 5—10 pengőt s ezzel tartja beteg apját, anyját és három kicsi testvérét. Az egyik úr, maga az élő lelkiismeret — a konferencia helyett okosabbat tett. Elment Lacika lakására s ott kisült, hogy a gyermek hazudott. Mert édesapja magatehetetlen nyomorék volt, kis testvérei majdnem ruhátlanok, édesanyja pedig állandóan ittas. Sokkal nagyobb volt a nyomor, mint azt a kis fiú hosszas nógatásra elbeszélte. Az isteni gondviselés most is másképp cselekedett, mint ahogy mi szoktuk tenni. A konferencia pénzt hasznosan felhasználta a

család segítségére, azonban ez nem volt elég. Haza utazott a fővárosba és névtelenül egy hatalmas csomagot küldött B. Lacikának. A posta azonban a küldeményt nem vette fel, mert nem volt feladó. Hogy a dolog a maga rendjén menjen, feladónak felírta: az Isteni Gondviselést. Megint visszahozta a szolga a szeretet-csomagot, hogy utca is kell reá. Ekkor felírta a pontos lakáscímet. Így írhatott B. Lacika egy hálás levelet a tekintetes Isteni Gondviselésnek s fejezhette be a kis fiu hálás levelét így: kezeit csókolom kedves Isteni Gondviselés! Azt pedig senki ne vegye rossz néven, hogy nem írtam meg ennek a jótévőnek áldott nevét. Nagyon megbántanám vele. Ő igazi „Isteni Gondviselés!

A foghúzás.

Buta hasonlattal kezdem. A fogfájás olyan, mint a rossz feleség. Először dédelgeti, melengeti az ember. Meleg párna, forró herbatea, simogatás, cirógatás, édes lelkem, ne fájj szívem! Nem használ semmi! Az arc dagad, szikrákat hány az ember széme a nyílalástól. A melegben mintha jobban érezné magát. A kibírhatatlan sajgás pompásan levetkőzik, kissé kinyújtózkodik s úgy érzi az ember, hogy most már nemcsak egy foga fáj, hanem három, négy is egyszerre. Mint a babusgatott feleség természetesen elkényesedik és a végén nem főz ebédet az urának. Minél jobban szorítja az ember, simogatja, nyelvvel finoman kérleli a fájós fogát, annál állandóbban és kitartóbban fáj. Egyszer más-szor változatosság kedvéért rezegtet is magát. Most már az embert elönti az indulat. Többé nem fáj az embernek a foga, hanem: szemtelenkedik a hitvány agyar. Vasat a gyalázatosnak. Éppen úgy, ahogy a házastársaknál szokott bekövetkezni bizonyos változással. Most elszánt mozdulat következik. Bösz lépésekkel el-

indul az ember a fogorvoshoz. Nem tudom tovább túrni! felkiáltással. Majd meg tanítom én keztyűbe dudálni. Mennyit hízelegtem a haszontalannak. Most lássa sorsát!

Mikor megfogja az ember a fogorvos kilincset, újra jámbor lesz, okos és filozófus. Hiszen, ami az én hitvány agyarnak fáj, nekem is fáj, te számár! S így megokosodva visszatér az ember a fogorvostól. Kibékül újra feleségével. Alig ér azonban haza, a foga egyenesen tűrhetetlenül fáj, nem lehet tovább kibírni! Most már magát nem számárnak nevezi, hanem marhának. Hogy is tudott visszatérni?! Mikor már olyan közel volt a boldog elváláshoz. Mikor a rossz fognak búcsút intett volna. Súlyosabb szavak következnek A fog éktelenül fáj és hánykolódik. Kibirhatatlan állapot. Cselekvés, jajgatás, jajgatás, jajgatás és a fogat a fogorvos kilódította a helyéből. Most egy hétig sajog a helye. Fáj, hogy nincs a régi, megszokott helyén. S ami a legérdekesebb az egész műveletben, a fájdalmáért, kínjaiért, még a szenvedőnek kell fizetnie. Egészen csinos összeget. De ismerek olyan fogorvost is, aki jó szívvel, szeretettel végzi az elválás műveletét és boldoggá teszi a beteget. Ez a műtét a Lélek művészete!

K i r á n d u l á s .

Végre a nyár vége felé a sok lelkendező, víkendező bátorítására örömmel elhatároztuk, hogy szombaton mi is kirándulunk egyik vadregényes hegycsúcsra. De hogy gyorsan és biztosan érhesünk áhított célunkhoz, megállapodtunk, hogy gyalog megyünk. Pompás fenyőerdő, kétnapos nomádélet, hegyi patak, illatos eszteta, pirított szalonna, menekülés a robottól, a zsvivaj-

tól, pokrócos hátizsák megfelelő élelemmel, fényképezőgéppel, távcsővel, kis párnával, hangszer, horog és kétszer huszonhat kilométer állott hegyen-völgyön át izgal munk központiban. Másnap reggel félőtkor terveztük az indulást az udvarhelyi Kőkereszt térről.

Mikor a vásárlásból hazaérkeztem, már érezni kezdtem a szép kirándulás első fáradtságát. Csomagolás közben beláttam, hogy jó lesz, ha esőköpenyeget, könyvet, egy üveg kávé, lélekmelegítőt s egyéb apróságot is magammal viszek. Drága, nagy csomagot sikerült összehoznom. Most már jobban szerettem volna motorbiciklin menni, nem bántam volna azt sem, ha már úgy csendesen lefordultunk volna a géppel valamelyik árnyékos oldalra csendesen. Azután hosszas tusakodás után kiválasztottam azt a cipőmet, amelyet tönkre fogok tenni.

Minden reménységem ekkor a rádió meteorológiai jelentésében volt, amely holnapra erős vihart és esőt jelzett. Ugyanis egyezségünk szerint eső esetén elmarad a boldog weekend. Egyszer csak váratlanul a kirándulóársam kopogtat be. Nagyon szomorú volt az arca, mindjárt gondoltam, hogy valami jót fog mondani:

— Borzasztóan restellem a dolgot — kezdi mondókáját — de le kell mondjam ezt a gyönyörű kirándulást; halaszthatatlanul el kell utaznom.

— Nézd — mondom neki — azért ne csinálj magadnak költséget és ne utazzál el! De miért nem mered megvallani, hogy gyáva vagy, hogy kissé fáradtságos lesz az ötven s egynehány kilométer a 12 kilós hátizsákkal; azután hogy sokkal fáradtabbak leszünk az üdülés, a kirándulás után, mint előtt. Szóval nem akarsz jönni?! Először nagy sebbel-lobbal belelovalod az embert a költségekbe s aztán nem jössz, mert a hegy magas, a szúnyog csip, az éjszaka hűvös, a cipő szakad, szóval el kell utazzál!

— De kérlek, én inkább.. .

— Hallgass, máskor nem fogok veled egyezkedni...

Természetesen az útitárs nem tudta, hogy másnap úgyis eső lesz. S így jól megtréfálva elértem azt, hogy máskor ide a Szárkakő alá, a pár száz lépésre rendezett kirándulás biztosan sikerülni fog.

Zörgő Mózes

Békés, takarékos, jó ember volt. Segíteni szeretett mindenhol, hol szükség volt. Csendes, boldog családi életet élt, Mindenki így tudta. Sokszor ki is használták a jó embert.

Így történt ez alkalommal is.

— Jössz velem, Mózsi! — kérdezte egy barátja.

— Hová, Gergő lelkem?

— Hát a tömlöcbe!

— Nó, hát oda miért?

— Nézzed Mózsi! Mint jó keresztyének látogassuk meg a rabokat. Gyűjtöttünk egyetmást a számukra . . .

— Én szívesen el is megyek csak beszólok ehelyt Pető Áronhoz, hogy küldje el az inasát a feleségemhez s üzenje meg, hogy egy órára bementünk a rabokhoz a tömlöcbe szeretetadó-mányokat osztani.

— Indulj, várlak az utca bütüjén!

Mózsi ügyesen beszólt Pető Áronhoz, aztán mint, aki jól végezte dolgát, elindult jótékonykodni a tömlöcbe.

Ezalatt Pető Áron előhívta Lajit és kiadta a parancsot ax inasnak a munka heviben.

— Menjél Laji Zörgő Mózesné nagyságos asszonyhoz szaporán és mondd meg, hogy a nagyságos úr azt izeni, hogy egy órára bemegy a tömlöcbe s ne várják haza! Na ügyesen, lépjél ki!

Laji, az apród el is ment a Majom-utcába s ott leadta a maga képessége szerint a tömlőé-históriát.

— Naccságos asszony! A mesterem tisztelteti és azt üzeni, hogy Zörgő Mózes nagyságos urat bevitték a tömlöcbe s ne várják többet haza!

A nagyságos asszony a szívéhez kapott. Még szerencse,

hogy éppen ott volt egy jó barátnője. Azonnal kérlelte hulló könnyek záporában, hogy menjen hamar X és Y ügyvéd urakhoz; menjen a szomszédban lakó sógorasszonyhoz, mondja el nekik a szerencsétlenséget, hogy azonnal jöjjenek segítségére!

Egy félóra múlva már tudta az egész utca a jó barátnő jóvoltából, sőt hogy nagyobb legyen a részvét, tudta már a félváros. hogy Zörgő Mózes uramat a tömlöcbe bekaszlizták.

Mondtak ilyesmit is:

— Mindig sunyi volt! Elsikkasztotta a betétet! Most már tudom, hogy a téli bunda honnan került!? Biztosan a felesége tette tönkre! De ki is hitte volna, hogy börtöntöltelék lesz belőle, nagy gazember volt örökéletében!

— Én csak a szegény feleségét sajnálom, meg a négy lurkó fiát, mekkora istentelen szégyen! Tömlöcviselt ember! Hej, ki amit keres, megkapja! Kap, mikor ilyen hirtelen és azonnal letartóztatják az embert, vagy öt évet! S több efféle beszéd.

Már az öreg nagytáti is útba volt az Alszegeből, mikor a ház előtti nagy csődület között — visszaérkezett Zörgő Mózes uram — egy jó és áldott cselekedet boldog mosolyával. Otthon a felesége ájultan feküdt. Az ügyvédek éppen indulni készültek. Mikor kiderült minden.

Tanulság: Az ördög sohasem alszik!

A siker.

Fekete Antalné szép, szőke asszony volt. Nem volt esti tea a városban, amikor ne róla rebesgettek volna valami hízelgőt, valami irigylésreméltót.

— Milyen szép, milyen üde és sohasem haragszik! — mondta az egyik.

— Nagyszerűen tud öltözködni, harmonikusan. Láttatok azt a gyönyörű, kék belépőjét? Hogy talált ehhez a lenge ruhához a cipője, meg a zsebkendője?! — Az is érdekes, hogy a doktor pont hatkor megyén minden nap a kertészhez, amikor Feketéné az allén a délutáni sétáját végzi. Fogadni mernék, hogy ez nem véletlenül történik! Nem is beteg a kertésznél senki, úgy hallottam — folytatta egy kövérecske.

— A múltor, András napján a nagy koncertteremben szavalt. Bűbajos volt a hangja, hogy ragyogott a szeme?! Mint valami drága gyöngyszemek, peregtek ajkáról a szavak, — áradott egy jól öltözött agglegény.

— Irigylésreméltó valóban együtt ennyi, nagyszerű tulajdonság: szépség, művészet, ízlés . . . De milyen nagyszerű, de milyen színes cikkei vannak nő létére. Én azt mondom, hogy igazi énjét az irodalomban fogja kiélni Feketéné. Igaz, hogy aranyszöke arca festeni való, de az írásmódja, a stílusa az még szebb! Igaz és mély átérzéssel szaval, de Írásaiban a kifejező erő mégis csak a legpompásabb és legerőteljesebb.

— Meglátjátok, hogy neve még irodalmi sikereknek lesz ragyogó részese.

És folyt a párolgó tea körül az elismerés, a hódolat, az irigység és a nagyrabecsülés furcsa, sokszínű, zamatos pletykája.

Ez a kis trics-tracs adta a teához a legédesebb falatot.

Sokan azzal büszkélkedtek, ha elmondhatták, hogy Feketéné mellett ültek, vagy hogy ezt meg ezt mondta Feketéné nekik. Feketéné szava tekintély volt, megfélebbezhetetlen döntés.

Nem is tudom, hogy van Feketénének ideje, hogy mindenhova el tud jutni?! A Liszt-hangverseny beszámolóját is ő írta az Esti Lapokban. Tőle van ma is ez a hangulatos hirfej.., Remek asszony, isteni asszony, boldog lehet az a férj, aki feleségének mondhatja. Irigylésre méltó!...

— Ő rendezte a nőszövetség karácsonyi ünnepségét is. Meleg, kedves estély volt, mondta egy másik.

Legjobb volt benne a prológ, Feketéné írta ...

Hóesőben érkezett haza pirosan és kissé fáradtan Feketéné. Három gyermeke férjének dolgozószobájában játszadozott. Az

egyik a fűszeres bevásárló könyvét tépdeste és a kihullott lapokat bedugdosta a kályha apró ajtónyitásán.

A másik a cipőhúzóval játszadozott.

A harmadik, a legéletrevalóbb, édesapjának a térdén volt keményen lefogva, míg a családapa valami fontos iratot gépelt félkezével.

— Édes fiam — rohant be az asszony. Ma újra nagy sikerem volt. Képzeld, na olvasd el ezt a levelet, egyik bécsi újság küldte, cikket kérnek tőlem. A jóteknő nőgyelet pedig felkért, hogy tiszta gyermekszereplőkkel rendezem a János vitét.

— Izabella — szólalt meg a férj. — Ez a te sikered egyenesen tarthatatlan. Te darabokat rendezel, mikor a szobád, konyhád fut el a rendtelenségtől. S míg te távol voltál, Pista kétszer szinte megfulladt a cipőhúzótól.

— De most egészen biztosan .. — akarta megszakítani az asszony.

— Ugyan hadd el kérlek — folytatja komolyan a férj — én alapos megfontolás után mondom neked, hogy ez a dicsőség tovább nem mehet! Az ebéd drága és ehetetlen, a gyermekek már kilyukasztották az összes képeknek a szemeit. Nekem itten pokol az életem. Ezek a te sikereid megölnék engemet. Én ezenel kijelentem neked Izabella, hogy válok tőled. Ezt igazán sikerült elérned. Megyek Garamszegy doktorhoz.

Még akart valamit mondani Fekete, de hirtelen magára öltve télikabátját, kivitte magával boldogtalanságának utolsó szavát a hideg, fagyott világba, ahonnan az előbb felesége jött haza repeső boldogsággal.

Eltelik ez a május is.

Május. Hirdeti a tavaszt, az első szerenád, az illatot, az új életet, a gyöngyvirág könnyeit, a fészket rakó, fáradt fecske-

párt, a magunkbaszállást, a lombot, a sóhajtást, a csillagos eget, az elfeledhetetlen emléket, a fájdalmat, az örömet, a mosolygást, a sirást és jelenti, hogy újra eltelt egy év az életünkben. Egy esztendő drágaságával újra szegényebbek lettünk. Kihullott újra a kezünkben sok minden, ami hozzátartozott boldogságunkhoz, jövőnkhez, lelkünk nyugalmaéhoz. Egy pár csendes jócselekedet, egy pár bátor hitvallás, megbocsátás, alázatosság, hogy gazdagabbak, megbecsültebbek és nagyobbak lehessünk. Mi legtöbbször ellenkezőleg csináltuk, haragudtunk, tétlenkedtünk, büszkék voltunk arra, ami nincsen s nem vettük észre földönheverő köveinket, amiből kis csiszolással házat, iskolát, kórházat és menhelyet tudunk építeni s bevehetetlen lelki várat emelhetünk megpróbált nemzetünk mentségére. Azután eltűnik ez a május is, mint a többi az idők végtelenségébe. Talárt nem is vesszük észre azokat a ráncokat, melyeket magunk írunk fel homlokunkra a nehéz idők jelölésére. Nem vesszük észre, hogy megfakult a reményünk, ezüstös lesz a fejünk. Nem vesszük észre az elpazarolt nevetést, az ajkak tompa színét, a szívek lassúdó dobogását, szomorú árvaságunkat, a sír hívó szívességét, a jóbarátoknak kárörömét s ellenségeinknek jóakarátát, nem vesszük észre, hogy újra eltelt ez a május is.

Én úgy érzem, hogy tegnap mégis megláttam ebből valamit: Találkoztam ifjúkori barátommal. Fűrge, edzett legény volt hajdan. Együtt nevedtünk, verekedtünk, együtt játszottunk, együtt díszítettük a kaput májusi gályákkal, együtt voltunk fiatalok. S most újra találkoztam vele. Kihullott már elől a foga szegény barátomnak, reszketett már a keze, négy gyermeknek a gondját viseli, fáradt az arca. Megnéztem őt hosszasan és észrevettem, hogy mennyire megvénültem.

Csillagászat.

Nem érti?

— Sehogysem megy a fejembe, amit magyarázni tetszett. Hogy tulajdonképpen nem hátra vitték az órát, hanem előbbre, mert minden most korábban történik egy órával. Az idő is csak egy reláció. Ha egy mély árok fenekéről nézek fel, akkor magas, ha pedig a tetejéről nézek be, akkor mély. Eppenugy vagyunk az idővel is. Viszonylagos minden. Ugye ugy tetszett mondani, hogy ennek az oka a nap mozgása az égen, pedig tulajdonképpen nem a nap mozog, hanem a föld fordul meg saját tengelye körül. Hát lehet kérem ezt éttetni: az órát hátrább vitték, hogy előbb járjon.

— Nézze kérem! Megmagyarázom magának ezt egy kicsit egyszerűbben. A föld egy gömbalakú égitest, helyesebben egy szteroid, mert a két vége be van lapulva, tehát nem gömb. Még helyesebben a föld geoid, mert nem olyan, mint egy narancs, hanem vannak rajta nagy hegyek és mélységes tengerek. Tehát nem szferoid. Még helyesebben a föld egy refrakciós etipszódia, mert az óceánokra például a hold is nagy vonzást gyakorol; egyszer dagály van, másfzor apály van. Tehát a földgömb nem geoid. Érti?

Értem — kérem. Csak ne tessék úgy kiabálni. Mondjuk, hogy értem.

— Most kérem, ha ezt jól megértette, tovább mehetünk, Mondtam az előbb, hogy a nappalok és éjjelek váltakozását a föld tengely körüli forgása okozza. Amelyik fele a nap felé van fordulva, ott nappal van, az ellenkező oldalon pedig éjszaka van. Például, ha Kolozsváron dél van, pontosan 12 óra a csillagászati idő szerint, akkor Kolozsvár pontosan szembe van a nappal. Tőle keletre fekvő pontok, városok, falvak már átmentek a dél ponton, tehát ott már délután van, most a föld nyugatról keletre fordul meg tengelye körül s ezért látjuk azt, hog a nap keletről nyugatra mozog. Érti ugyebár?

— Tessék csak tovább mondani! Nincsen kérem egy aszpirinje a kéznél?

— Tehát azért van az, hogy mikor nálunk, mondjuk itt Kolozsvárt dél van, az Azorok szigetén éppen akkor hajnal van Madeirában mosakodnak, Parisban most ették meg a tízórait, Tomszkban ugyanabban a pillanatban uzsonáznak, Tokióban vacsoráznak és San-Franciscóban alusznak az emberek. Azért, mert a föld saját tengelye körül forog s minden pillanatban más és más pontja kerül a nappal szemben. Ugy hiszem, hogy ezt elég világosan megmagyaráztam. Aszpirinem nincsen! De menjünk egy kicsit tovább! A föld ezt a mozgását 24 óra alatt végzi. Tekintettel a földgömb teljes körének 360 fokára, egy órára 15 fok esik megfelelő osztás után. Ez a 15 fokos távolság egy zónaidő, ahol a nemzetközi kereskedelmet véve tekintetbe egyforma az idő. Például Európában Greenwichől London mellett elkezdve 1 —15 fok a nyugateurópai idő, 15—30 fok között terül el a középeurópai idő és ettől keletre van a harmadik idő-zóna . . .

— Bocsásson meg de egy kissé rosszul érzem magamat! Azonnal visszajövök s akkor lesz szíves még egyszer elmondani az egészet! . . .

A magyarizáló székely.

A jövőendő tudósai számára jegyeztük le az alább következő, rendkívül érdekes, székely furfangot. A magyar és a székely helyneveket a román uralom idején mindenhol, ahol csak lehetett, átkeresztelték. Ha volt értelme, ha nem!... Vasúti jegyet nem adnak, ha a székely nem a román nevével említi az állomásnak. A posta nem szállítja a levelet, ha nincsen a citn-

zés románul ellátva és így tovább ... Például Nagygalambfalvát Porumbeni-Mari, Alsóboldogfalvát Santa Maria de Jósnak, Kisgalambfalvát pedig Porumbení Mici-nek nevezték el hivatalosan. A székely ember nem jött zavarba. Nem adnak többet vasútjegyet Alsóboldogfalvára — kéri ő románul, ahogy dukál:

— Kérek bilietet Sánta Marihoz, a Jóshoz

A vonaton pedig így értekeztek a kalauzzal:

— Domnule, mi Porumbéni Micinél szálltunk fel és Porumbéni Martnál fogunk kiszállni!

Magyarosította mindenféle külső hatás nélkül nyelvének megfelelően a román vasútállomásokat. Így a román Szánta Mária de Zsoszából lett Sánta Mária de Jós! Ha száz, kétszáz év múlva mint egy dülő vagy tanya neve, a Sánta Mária megmarad magyarul, bizonyára mesélőnek fogják nevezni azt a nyelvést, aki ezt a szót a román Santa Mariából fogja magyarázni. Pedig így van s ezért írtuk le ezt a székely név-visszamágyarosítást. Valahogy olyan ez, mint az a másik anekdota, mely szerint a székely a háború utáni területváltozásokat a következőképen látta:

„A világháborúban sokat győztünk, de eleget veszítettünk is! De azt már még sem hittem, hogy az egész Bukarestet is hozzánk csatolják.

A hóember.

Olvadékony jellem. Mégis rendesen, ha él, meg van fagyva. Fekete szénszeme van, amit az ember a földön heverőben kikerül, mert erősen piszkít. Kezét sokszor ütésre emeli, de rendesen kopott seprűvég van a csonkjában, így inkább nevet-

séges, mint félelmetes. Fenyegése általában sokszor elolvad, ha meleg ételszag éri a konyha szomszédságában, ahova a pajkos, nagyobb gyermekek telepíteni szokták. Alsó részét tekintve, nőnek is nézhetné valaki, pedig nem az. Száját többször jó nagyra tátja, de emberséges hang még nem jött ki sohasem mondvacsinált ajkán. Sokszor nagyon csúnya, mert minden piszok meglátszik rajta. Halála a napsugár, az élet, a tavasz, ilyenkor lát-hatatlan sírján illatos virágok prédikálnak a Tavaszról.

Malactörténet.

Megvallom, ebben az évben üresen maradt a disznópajta. Hallottam is eleget róla. Januártól egészen mostanig minden áldott nap hallottam. Üres a pajta ... Máskor mindig volt süldőnk! Ebben az évben nincs! A szomszédnak van. Bíróéknak van négy, a szomszédnak kettő, nekünk egy sincsen! Üres a pajta!

Elég az hozzája, hogy elhatároztam: véget vetek, ahogy lehet ennek a malacdolognak.

Veszek egy szép, koszos malacot!

Amint a titkárommal, a hatéves, ügyes fiammal, Zsolttal éppen a kert felé poroszkáltam: pontosan velem szemben hajtottak egy báznai, csikós, elég piszkos, szép, kövér malacot!

— Ezt a malacot megvesszük, öccsike, adtam ki a jelszót a vezértitkáromnak.

A fiam boldogan csámcsogott.

— Honnan hajtja ezt a négylábú állatot? — állítom meg a disznóhajtó fiatal házaspárt.

E helyt, Décsfaláról... ajándékba kaptam a bátyámtól... Boldog voltam. Ajándékdisznót olcsón szoktak árulni.

— Eladja-é? — hurkoltam a kérdést.

— El én!

Meg voltam mentve. Nem hallom többet a pajtavarizációt Erzsi nénivel és a szomszéd Pista bácsival kapcsolatban. Nehezen, a főtitkárom segítségével megalkudtam 200 Pengőben. De megkértem az ajándékemberemet, hogy a feleségemnek csak SO-at mondjon. Szeretem a békességet. A malacot a pajtába zártuk.

Most még mondja valaki, hogy nincsen malac, állottam most én fennebb.

Boldogan, a vezértitkárom kíséretében sétálni mentem: Most már van nekünk is malacunk!

Alig vártam az estét, mikor én, a malactulajdonos hazamegyek vacsorálni.

Este a feleségem mérgesen fogad. Nem eszik a disznó. Oda se szagol az ételhez. Pedig háromfélét is csinált neki. Olyan jó, hogy még az ember is megeheti! Jöjjen nézzem meg!

Én ijedten a titkáromra néztem. Majd kimentem s a disznó tényleg nem evett. Hízelegtünk, vakartuk a felső részét: de a süldő csak nem evett. Egész éjjel, mind egy fekete döglött disznóval álmodtam s a kilenc hónap alatt összekuporgatott 200 pengő üldözött.

Alig vártam a reggelt. Reggel az egész család, hat gyermek, nagymami, a két szomszéd, mind pontosan megjelentünk az ól előtt. Szerencsére a disznó még nem volt meghalva. Egy tapasztalt, jó emberem azt mondta, hogy nincsen semmi baj. Az eladó a cédula alapján visszaveszi az állatot.

Hol a cédula, kitől vette? — villan a hitves társam tekintete.

Én, az amatőrvevő, hebegtem, hogy én cédulát nem kaptam ... s a nevét sem tudom az illetőnek. De úgy hiszem, hogy a szomszéd faluban lakik. S hogy a további vitát elkerüljem, sietve elindultam, hátha megtalálom a bűnöst. Közben elgondoltam, hogy mennyire nyugodtabb voltam aránylag, mikor nem volt a pajtában malac ...

Útközben egy hodgyai gazda elárulja, hogy az az ember egy disznóbellér s a süldőt a bögözi vásáron vette 100 P-ért... Szóval ennyivel többet tudtam. Még ezer szerencse, hogy nekem

mondta meg. Késő estig jártam a környéket, de jó nyomta nem akadtam.

Lesz, ami lesz: hazamegyek ...

Otthon nagy boldogan fogadnak. Eszik a drága!... Mégis csak jó vásárt csinált maga fiam! Bokor bácsi azt mondta, hogy olcsóért vette, mert még 100 P-t is megér a malac! — mondja az oldalbordám.

A tél aforizmái.

A lehullott, fehér hótengerben minden fehér, csak az ember lábnyoma fekete.

A mozifilm jósága és gyönyörűsége mindig attól függ, hogy ki ül a néző mellett...

A leggazdagabb és legszebb jégvirágok a szegények és nélkülözők ablakain virágoznak.

A szerelem nem fagy meg a jéghideg télben sem, sőt pirosabb lesz a szív rózsája.

Az álarcos bálban a nehéz időkre való tekintettel takarékosági szempontból szükségtelen maszkát viselni; mert az emberek nagy része úgyis álarcot hord. Legfőbb kölcson kell kérnie az illetőnek változatosság szempontjából — másiktól.

A legszebb, modern táncért a fényes bálteremben — a régi, jó időkben egy akkora pofon járt az édesanyától, amekkora dicséretet kapnak mostan a mamától érte a leányzók.

A bort ha megittad; kardot a csata után; a telet a végén; ha nem tört el valamelyik testrészed — szabad dicsérni!

A legtöbb gavallér télen könnyen elcsúszik és elesik a szalonok parketjén.

Minden tél egy szép találkozás egy emlékkel; aztán alkalomadtán merész ródlizás ismeretlen szakadékon át a jövő felé, ahol sokszor kitörik a szórakozónak a lába; ez a jobbik eset!

A politikusok ezer szóvirág között elhervadtan, a koldusok gazdagon, az ördögök fehéren, a lányok vénen, az öregek fiatalon, az anyák gyermek nélkül, a keresztyén férfiak a mohamedán hitért járnak-kelnek. Mindenik azt gondolja, hogy csak neki van igaza, a népek a saját igazságukkal gyilkolják egymást az Urnak 1943. esztendejében.

Idill.

Úgy adom elétek, ahogy megtörtént. A képet a hangulat, a romantika gyenge félhomálya takarja. Kerete az élet ezerszínű virága, itt-ott egy-egy sárga kutyatej is. Ideje a szerelem hónapja, az ábrándozás órája. Hely: egy kis, vidéki város, valahol a hegyek között.

— Olyan boldog vagyok, kimondhatatlanul boldog vagyok!

— sóhajtotta, mondjuk — Elvira kisasszony. Végre megtaláltam álmaim rózsáját, szívem őrzőjét. Tudod, esténként, ahogy elnéztem a Hold csillagos udvarát — folytatja Elvira — villánnal szemben a túlsó hegyen egyik ház ablakán pontosan minden este féltizenegykor megjelent Valaki. Először csak néztük az ezüst csillagok végtelennek látszó útját . . . Azután összetalálkozott ismeretlen tekintetünk, megbarátkoztak — remegi a szerelmes leány — és megölelték egymást, mint elvitathatatlan jóbarátok. Sőt, el ne mondd a mamának, azóta minden este int nekem búcsúzásul, sőt — húz közelebb magához — integetünk egymásnak! Te, én olyan szerelmes vagyok ismeretlenül is! — súgja a fülemben az ábrándos leány.

Rá vagy egy hétre a parkban, a rózsalugas mellett reggel valaki hirtelen megszólitott.

— Lenne szíves megmondani, hogy hívják azt a kedves leánykát, ott maguk felett, aki nekem minden este olyan drágán integetett?! Ijedtemben nem tudtam, mit feleljek a hetvenkét-esztendő — mondjuk Fanny néninek? Nem akartam megmondani, hogy Elvira kisasszony volt, aki a júliusi illattengeren át még a kellemes, de idült, kedves, de öreg Fanny nénit is egy deli lovagnak nézte a két nyaraló hegy távolságában egy bohócs, fiatal szív zakatoló muzsikája mellett.

Azóta, ne vegyék rossz néven, minden júliusi, forró, nagy szerelem hallatára kissé mosolyogni szoktam.

Jóságos krízis.

Erre a nyárra sikerült gazdag és változatos programot összeállítanom, tekintettel a tekintendőkre. Ezen a nyáilon nem megyek külföldre, sem zajos fürdőkre üdülni, hogy holtra fáradtan, lélekben és testben megtörve térjek haza a nagy pihenés után.

Ezen a nyáron — hála Istennek — itthon maradok!

Ezen a nyáron felkeressük városunk környékének pompás szépségét, miket a külföldi turisták már többször is meglátogattak és amiket mi meg se néztünk harmincnyolc év alatt!

Ezen a nyáron végre, kiolvasom az egytizedrészét azoknak a remek, magyar könyveknek, melyeket az utolsó öt év alatt megvettem s most ott éktelenkednek felvágatlanul a könyvespolc tetején.

Ezen a nyáron a testem épségére is vigyázni fogok. Minden különösebb megerőltetés nélkül fogyni fogok, hiszen már a régi görögök is bölesen megállapították, hogy a kövérség betegség.

Azonban ezen a nyáron nem feledkezem meg a lelkemről sem; edzeni fogom azt is, a hosszú tűrésben, a végeérhetetlen türelemben. Szóval, gondolom, teljes igazságban bebizonyíthatom, hogy ez a nehéz élet minden tekintetben javunkra fog válni.

Álarcok.

Valahogy úgy van: minden embernek két arca van. Az egyiket felveszi, mosolyogra húzza, bájosra öltöztet, ha valaki látja őt. Ajkát mozgatja, a ráncokat összevonja, szemében az indulat szikráját gyújtja fel, ha sorsánál alacsonyabbrendűvel beszél vagy rendelkezik neki. így kívánja azt a társadalmi tekintély — gondolja magában.

Szolgatársa alázatosan hallgatja, nyájasan bólingat, minden szavát természetesen buzgón helyesli, a viláért sem ellenkezik vele, nincsen semmi értelme.

Ugyanaz, aki ilyen kegyetlen csúnya arcot vágott, amikor parancsolt alattvalójának, egészen más arcot ölt, ha felfelé beszél, ha magasabb rangúval társalog. Ilyenkor szép akar lenni, mosolyogni kezd és a hazugság csúnyává teszi; az előbbi parancsoló köemberből egy semmi, szerény, csendes, elolvadó vajember lesz.

Ez az egyik álarc, a másik arc már tisztességes és valódi, mert őszinte. Ezt csak akkor veszi fel az ember, mikor egyedül van, mikor este, lefekvéskor vakargatja a lábát, mikor nem látja senki. Ilyenkor olyan csúf, nincsen rajta púder, rouge, frufu> frizura, nincsen szépen ívelt szemöldöke koromvonalakból, nincsen selyembatik nyakkendője, monoklija — mégis ilyenkor a legszebb, a legtermészetesebb, a legigazibb, a legemberibb, a legboldogabb teremtmény.

Az előbbiből paradoxont lehetne csinálni: Az, akit a gyengével, alantossal úgy bánik, mint egy főnökkel, mint egy magasabbrangú felettesével az gyöngéd, művelt és intelligens. Vagy fordítva: Az, aki előljárója előtt szemben nyájjas, finom és szolgálatkész, alapjában véve durva, udvariatlan és műveletlen. Sőt orvosságot is lehet gyártani ebből az igazságból a sok agglegény és vénleány számára: A férfiú úgy álljon elő szerelmi vallomásával, mintha főnökével beszélne a a leányzó olyan lelket, olyan arcot viseljen az életben mindig, mint lefekvés előtt.

Végezetül farsangra egy pár álarcot választottam ki a mindennapi élet tárházából. íme:

1. Csendes, türelmes, a légynek sem árt, dolgozik, galamb-lelkű. — Az álarcát a lemondás nagy árán vette.

2. Azt is tud, amit nem tud. Művirág, aminek sohasem lesz tavasza. Minden cifraság csúnya rajta, mert ő a legszebb. — A boldogtalanság álarcát viseli.

3. Mindent megért. Rosszat nem kíván senkinek. Ha valaki rettenetesen fel van háborodva, mosolyog. Nevet s mégis parancsolni tud. Csak néz, mégis beszél, mond és int szemével. — A legkönnyebb álarcot hordja: a lélek ábrázatját.

4. Büszke, dacos, konok, kitaró a hitványságban. Mindenre

kési, ami önzését előbbre viszi, mindent eltípor, ami számára — nem hízelgő. — A rossz boltos álarcát tette fel bukása napjáig. 5. Szeret, haragszik, kibékül, viccel, mosolyog, pletykál, dicsekszik, csókol, elitéli, megbotlik, felkel, körülnéz, semmi sem történt • . . eszik, iszik, aluszik. — A legegyszerűbb emberi álarc.

Levéltan.

A levéltitok sérthetetlen. A titkos levelek érdekesek és tanulmányosak. A levelek lelke, lélektana pedig egyenesen sejtelmes, mély, mint a lélek. Mosolygó, korholó, szerelmet valló, édes, keserű levél épen olyan sajátos, mint az emberek egyénisége, illetve a nyakkendő kötése.

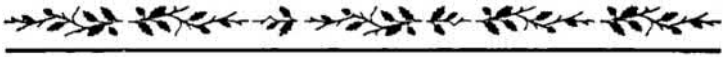
Sokszor a legalázatosabb levél a legnagyobb káromkodás, sokszor a leggorombább írás életmentő ajándék.

A levélírásnak pedig egyenesen történelme van. Ennek bizonyosságára mondom el a következő kedves históriát:

Szín: mondjuk egy ügyvédi iroda. Szereplők: a finom gépírókisasszony, meg az ügyvéd úr. Az ügyvéd úr mérges. Iratokat lobogtat s a gépírókisasszonyhoz ilyen szavakat szegez:

— Kérem ez az egyén egy közönséges gazember! Egy csirkefogó . . . Képmutató . . . zsvány . . . Tudja, egy közönséges zsvány, hányszor hazudott. .. Most sem tartotta meg a szavát ... a jellemtelen fráter! De majd megtanítom én a semmiházit, a gazembert; a hitványt, az utolsót, a zsványt, a jellemtelet! írja kisasszony hozzá a következő levelet. Gépbe mondja: Dátum. Kész?! A kisasszony félnéken bólint.

— Folytassa kérem! — szól zordonan a főnök. Kedves Barátom! Megkaptam nagybecsű leveledet . . . Nem folytatom, mert a többi már nem érdekes. Mindenesetre: fentartást kérek minden kedves barátom kezdetű levéllel szemben, ezek után.

Ugorka-idény.

Ha valaki azt akarja, hogy valami biztosan elterjedjen, hogy beszéljenek róla: rendesen a mondókája elvégzése után azt szokta mondani. — Nagyon kérem, ismerem diszkrécióját — igazán ne mondja el a dolgot senkinek a világon! Maradjon köztünk! Ez a recept holtbiztos Százszázalékos biztonsággal az illető el fogja beszélni a mókát, nem egynek, de legalább tizenkettőnek. Sőt az ember nagyszerű hajlamokkal rendelkezik az ösztönös utánzás területén is, így legalább tíz esetben hozzáteszi beszédje végén ezt:

— Nagyon kérem, mert én csak Önkegyednek mondtam el az esetet, Önt tiszteltem meg bizalmammal, tehát ne mondja el senkinek a világon, mert kellemetlen lenne reám nézve. Ez újabb lendítő kenőcs t megér legalább húsz, új pletykaterjesztőt. Sőt teljesen kizárt eset, hogy valaki úgy adjon vissza valamit, ahogy hallotta. Ez emberi lehetetlenség. Mindenki hozzáad valamit. Mindenki valami újat told hozzá ízlése, kívánsága szerint. Így gyakran megtörténik, hogy mikor a történet visszaérkezik a szerzőhöz, egész történelem lesz belőle, s maga a szerző is élvezettel hallgatja a saját megkövéredett viccét, ha igaz volt, vagy történetet, ha nem volt igaz benne semmi. Itten van például maga a valóság. Megindítom a folyamatot ezzel. — Képzeld milyen tótágasvilágot élünk. Az a zsuguri, klasszikus fősvény — mondjuk Franciska, aki egyszer 10 fillérért kért a piacon tejfölt és egy negyedporcú adagot hordott a vendéglőből — belmissziót végez. Falukra jár, pénzt költ, kifliket vesz a szegény, nyaraló gyermekeknek. Ez rendkívüli pálfordulás. Na, de azért ne szóljuk meg szegényt, ne vegyük el a kedvét a megtéréstől. Azért, kérlek maradjon köztünk az egész!

Csak ennyi volt, elindult a valóság. Két hét múlva azután megállít egyik barátom s mint nagy újságot mondja a következőket: — Kérlek, szigorúan maradjon köztünk, amit mondok neked. Hát már ez szégyen, gyalázat. Kérlek Franciskát ismered ugy-e?! — Bólintok. Hát ez a vén fősvény, most gyermek belmissziót kezdett legújában, mert egy nőtlen pap hozta a gyermekeket. Egyik faluból a másikba vitetteti magát ingyen s azon ürügy alatt, hogy végig kell látogatnia a gyermekeket falun — sorba beszállásoltatja magát a gazdáknál, eteti magát s két hónapon keresztül ingyen étkezik a belmisszió révén. Az egyik házigazda székely meg is mondta Franciska kisasszonynak jól: — A kisasszony mét horgya hozzánk olyan nagy buzgósággal a gyermekeket olyan nagy szeretettel, — hogy mű tarcsuk el; métt nem vesz a kúsasszony es magának vagy kettőt! Persze azoknak enni es kellene adni, meg tisztálni, mosdatni őket s kúsasszony inkább hozza s dicsekedik mijjen belmissziót végez, pedig az a köpcös pap úgy se tudja elvenni Franciska kúsasszonyt.

Szép kis belmisszió! Ha az Isten minket egy kicsit szeretne, mondja felhevült barátom, akkor rögtön megszüntetné az ilyen missziót! — Na, mit szólnak hozzá, milyen köpcösen érkezett vissza a hír; most azt nem tudom, hogy mi igaz s mi festék az egész dologban. Mindenesetre az ugorka szépen indáival elterjedt, s bő termést hozott az ugorka idényben.

Nincsen Feltámadás kálvária nélkül!

Virág, pálma, himnusz, dicséret és dicsőség ma és holnap áruulás, leköpdösés, arculütés, golgotha, keresztfeszítés csak-azért, hogy a halálból Feltámadás, a szenvedésből örök Glória,

az emberi bűnök pokoli sötétségéből a Húsvét szent szimbóluma, ragyogó világossága, a Bárány ártatlan vére mossa meg, mentse meg az egész emberiséget a magatervezte katalizmánjának örvényétől: A Húsvétot minden évben hosszabb rövidebb kálváriajárások előzik meg, ahol sokan vannak a ruháravágyó poroszlók, a bámuló erőtlenek és a hitvány csúfokodók, de alig ketten a keresztet segítő Simonok és a verejtékes arcot megsimító Veronikák. Amíg a dühöngőknek, a lelketleneknek, az istenteleneknek a nevét a kétezeréves Golgótha seholyse említi, addig világitó példaadás, fenséges prédikáció lesz mindig a népek számára a kendőt tartó Veronika szentsége és szintvalló Simon kereszt-hordozó fensége. Mintahogy az éltető Napvilágot évezredek óta időnként hosszabb-rövidebb pillanatokra sötét fellegek takarják, úgy az emberiség tiszta lelkiismeretét is űzőbe veheti a gonosz önzés, a könnyelmű irigység és az állati vadság. De mindezek csak azért történnek, hogy a Nap áldó melege által létrejött viharok által a felegekből termékeny eső támadjon és az Evangélium világossága előtt a kergetett lélek végre szárnyra kapjon, ott hagyva a porban, ködben mindent, ami megérett a pusztulásra. Mindennek tehát a szülő oka egy alapjában véve: A Nap heve hozza létre az óceánok párologó leheletéből a megátalkodott, sötét fellegeket, ugyancsak a Nap egyenlőtlen felmelegítése kelti életre a szeleket és a viharokat, melyek megrontják a felhők erejét. Ez a harc és küzdelem együttvéve az élet a Természetvilágában. A lelkivilágunkban is egy olyan mese nemzetségekhez vagyunk hasonlatosak, ahol a király minden nap örségre rendeli a népét. Országot Boldogországnak nevezi, ahol minden lakója boldog, igazi ember. Ennek a boldogságnak nagy ára van: csak azok lehetnek itten polgárok, akik a nagy próbát kiállják.

S mi az a nagy próba? Maga a Boldognemzet királya minden éjszaka kemény, fegyveres néppel megtámadja a saját várdaít, a saját bástyáit s amelyik örség eldobja a fegyverét és ott hagyja helyét: az nem lehet többet tagja a Boldogországnak, mert a kegyelmezés itt hazugság és pusztulás lenne! így válogatta ki a király az igazak táborát. Ilyen tisztító tűzben ég mostan a népek lelkiismerete, ahol nemcsak a nemes arany tisztul meg a salakjától, de végleg kiégnek azok a bölcsek, akiknek tu-

dományuk központja a telhas volt és elmenekülnek azok a hősök, akiknek bátorságuk csak addig tartott, míg meg nem támadták őket és nyugodtan és kényelmesen tudták kenni-fenni fegyverzetüket azért, hogy a nagy pillanatban azután minél gyorsabban eldobják azokat saját, hitvány életük megmentése céljából, Most tartja a történelem a maga nagy toborzóját. Boldogok, akik megállották a nagy próbát! Boldogok, akik nem futamodtak meg! Boldogok, akik erősebben tartották a Napot, mint az Éjszakát. Üdv a húsvéti kálváriajáróknak! Hódolat, Üdv a királyok királyának, minden dolgok boldog Teremtőjének!

A csángókról.

Csodálatos varázsigé: Mindent meggyógyít az idő! Most rajzanak nekem elő a vidám pillantások, a kedves percek, a felejthetetlen emlékek, az ártatlan kalandok a sötét háttér mögül a jászvásárhelyi vagy hivatalosan a jasi román nyelvtanfolyam idejéből. Ezek közül egyet veszek a kezembe: Melegszívű kollégám volt J. A. matematikus, ő sajnálta legjobban a körülötünk élő csángók ezreit.

Nem szabad a számukra még a templomban sem magyarul prédikálni! Nincsen magyar iskolájuk! Pedig most kellene valamit tenni véreink érdekében, ehhez emberi és isteni jogunk van! Lassan a gyermekek elfelejtik az édes, magyar nyelvet. Nem vagyunk eléggé lelkiismeretesek velük szemben. Most kedvezőbb a helyzet az erdélyi magyarság és a csángók között, mint a régi regát korában, mégse törődünk a vértestvéreinkkel, veszni hagyjuk őket! Ehhez hasonló gondolat volt mindig takarékos, lelkes tanárkollégám szívhez szóló prédikációja és minden bánata. Egy alkalommal, hogy bebizonyítsa, hogy pusztul a magyar nyelv a csángók között, magával vitt egy pár kollégát a közel szöllőbe, ahol három csángó család lakott sok gyermekkel.

— Tudsz-e fiam románul? — kérdezte magyarul szomorúan a professzor egyik hat esztendőes emberpalántától.

Én egy szót sem tudok románul!

— Nem tudsz románul, édes fiam, na akkor nesze 20 lej! — mondta a rosszul sikerült kísérlet után a professzor s könnyes szemmel kért bocsánatot a kifárasztott kollégáktól. De alig fordult két szerpentint előre a társaság, már kilenc apró gyermek szaladt a tudós után, boldogan kiabálva!

— Én sem tudok rományul, én sem,.. kérek szépen 20 lejt!

Móka.

Helyesen tartják, hogy egy jóízű kacagás megér legalább egy üveg orvosságot. Még tudományosan is kiszámították, hogy egy egészséges mosoly legalább 20 pengő értékű egészséget jelent. Szóval keep smíling, tessék mosolyogni! Ebben a világban boldogan nevetni vagy jóízűen megmosolyogtatni valakit már valóságos operációs műtét. Megpróbálok narkózis nélkül. Ne tessék kérem szépen ide nézni. Ez a kis farsangi móka olyan, mintha nem is történt volna meg. Olyan, mint egy apró,-falusi mese. Hiszem is, nem is. Pedig azt mondják, hogy igaz volt. Úgy történt, hallgassák meg, hogy Zefi asszony a legnagyobb boldogságban élt hites férjével, Gergő gazdával a Hargita alatt. Úgy éltek, mint a galambok a búzában. Ha össze is veszedtek, csak azért tették, hogy annál édesebb legyen a kibékülés. Irigyelték is sokan ezt a meleg szeretetet. A gonoszok munkája volt tehát az, hogy az éppen estebédjét készítő Zefi asszonynak egyszerre hirtelen azt adták hírül, hogy férjét erdőlés közben agyonütötte egy nagy cserefa. Vége mindennek, összeomlott a világ az asszony előtt. A rettenetes hír, abban a helyben megnémította a szép fehérsépet a nagy lelki felindultságban. Késő

este aztán hazajött Gergő gazda makkegészségesen. Otthon nagy sürgés-forgás közben mondják el a csodálkozó férjnek felesége megnemulásának történetét. Beköltözött a bánat a szomorúsággal a székely házába. Egyetemi professzorok, szakorvosok kezelték, orvosolták a húséges, mélyenérző feleséget, de meggyógyítani nem tudták. Már a fél vagyont elment a kiadásokra. Még hátra volt a vagyont másik fele, amit Gergő gazda tavasszal akart megkezdeni, hogy Rómába vigye drága feleségét. Mikor vízkereszt utáni vasárnap este szépen lefeküdt a megpróbált, összetartó, kedves házaspár a közös ágyba. Még éjfél nem ütött a rózsás ingaóra, mikor Gergő gazda arra ébredt fel csodák-csodája, hogy a felesége újra tud beszélni:

— Jajj, eger bujt a hajamba, vegye ki, Gergő lelkem! Mikor nagy örömben a csodatevő egeret szépen elűzték a lyukjába, az egész háznép felkelt boldogságában. Határtalan volt a vigalom, de Gergő sehogy sem tudott azért megbékülni, hogy miért keltett neki azt a tengernyi pénzt elköltenie, mikor egy kis szürke háziegér is megkúrálta Isten után az ő szeretett élet-társát . . .

Ennyi a farsangi móka. Mondtam olyan, mint egy beszédes mese, pedig — azt tartják, hogy igaz volt. Én az igazat megvallva, nem hiszem az egészet, de azért elmondtam, mert ez a mesterségünk. Céлом csak az volt, hogy ebben a szegény világban itt-ott koppanjon meg a nevetés arany csengése. De ettől eltekintve — a kis csodatevő, utálatos, elűzött egerke részére több emberséget kérek, mert ennyi még a mesében is kijár neki, ha már az életben nincsen úgy!

Foltok a locsolás után.

A húsvéti öntözés a gyermekeknek — leírhatatlan öröm, az öregeknek — elfelejthetetlen emlék. Költészet van a húsvéti virágban, amit a virágszál öntözés után tűz a dobogószívű öntöző-

kertésznek a keblére. Más jelent a fehér, a sárga és a piros szín, az ibolyák száma is jelképes beszéd, a rövid virágszár bánatot, a hosszú tartós szerelmet képvisel. Színe, foltja, emléke, illata, lelke van a húsvéti locsolásnak.

Nekem mint kis, szegény és boldog gyermeknek a húsvét — csak a tojást jelentette. A sok piros, színes tojásnak bő, tavaszi táplálékát. Minél több tojást! Ez volt a jelszó. A tojás volt a jövedelem, amit elosztottam, amivel takarékoskodtam. Beosztottuk az utcákat reggel 7 órától kezdve délután öt óráig pontos névjegyzékbe, hogy senki ki ne maradjon a kincses városból. Az egyik előkelő, többleányos, belvárosi házra reggel félnyolc órakor került a sor. Szépen, virágosan, kissé kellemetlen, olcsó locsolóval zörgettünk boldogan az ajtón.

— Te Feri — mondtam kenyeres pajtásomnak — takarékoskodjál a parfümmel, mert itten négy leány van s csak egy tojást adnak. Újra kopogtattunk, most még erősebben. Nem felelt senki. Úgy látszott, mintha mindenki cselédestől, az egész ház aludna még, pedig a mi haditervünk szerint itten már javában öntözködnünk kellett volna. Most már dörömböltünk, mert sietős dolgunk volt.

— Csak a fejét öntözd, Feri lelkem - úzóm a türelmetlenséget — mert akkor nem fog érezni a szaga . . . Végre újabb zakata után megnyílt az ajtó. Egy haragos, álmos ember kiáltott reánk.

— Mi a fenét akartok ilyen korán reggel?!

— Öntözni jöttünk, ma húsvét másodnapja van . . .

— Gyertek lí óra után. . . a kisasszonyok még alusznak,

— Bocsánatot kérünk, de mi nem jöhetünk II órakor, mert abban az időben nekünk már Kövespadon kell locsolnunk. Ez az utca nekünk most reggel nyolc óráig van beosztva . . .

— Még feleselsz, te hitvány kölyök! Holnap feljössz az irodába, haszontalan! Majd adok én neked!

— Igenis, tanító úr, hajtottam meg magamat mélyen, miközben két ibolya tört le a csokromból, leesve a piszkos lépcsőre...

Mikor legény lettem a tojás mellett fontosabb volt a virág. Valósággal virágnyelven beszélünk a leányokkal. Az volt most

a döntő, hogy milyen virágot kapóink, s hogy hogyan tűzik a nevünk fölé a csokrocskát? Megkínáltak mostan finom italokkal, tésztákkal, hiában legények voltunk. Bizony sokszor megártott a sokféle itóka. Épen ezért végtelenül tiszteltünk egy puritán családot, ahol semmiféle szeszes italt nem adtak az öntözőknek. Ide mentünk legutoljára, itten tartózkodtunk legszívesebben. Egyik húsvét alkalmával a legnagyobb csodálkozásunkra háromféle ital is szerepelt a puritán család vendéglátó asztalán.

— Tudjátok, apuka egy kicsit konzervatív ember volt — oldja fel csodálkozásunkat a legnagyobb rózsató, — de én megértettem apukával, hogy a mai modern életben bizony haladnunk kell a korrall. .. Erősből vagy az édesből töltsék? — mosolygott felénk a virágszál az egész puritán család helyeslése mellett.

— Inkább az erősebből kérünk szépen, abból a szilvapálinkából, ha jól nézem! — mondom őszintén és letörten.

— Nálunk, a mi házuknál nincsen semmi pálinka kérem — vág vissza sértődötten a puritán apa — nálunk a legfinomabb likőrök vannak vendégeink számára.

Bizony megsértettem a puritán apát, hogy likőr helyett pálinkát mondtam. Nem is kínáltak meg másodszer semmiből, még a likőrből sem . . .

Nyuszika, versike, öntözés dézsából, virágbokréta, likőr, vizesre locsolt virágszálak, piros hímes tojás összetörött héja milyen jó, hogy előfordultatok a mi arasznyi életünkben, hogy egykor lángoljunk, haragudjunk értük, mostan pedig az emlékeikből élve — mosolyogjunk fontosságukon.

A vadász.

Kis város életében a vadászat mind testi, mind lelki tápláléka kevés előkelőknek. Pompás vadpecsenye babérleveles mártással és lyukas makarónéval, nyúlajándék, meghitt vacsorák

aranyló borral, csípős pletykával mind-mind időszerű a vadászat idején. A lelki táplálékhoz tartozik a különböző vadászkaland is:

Hogy ment be a vadász fogadásból a Hargita medvebarlangjába puská nélkül egy fénylő késsel, — ahol emberemlékezet óta sohasem élt medve, teszi hozzá egy rossz nyelvé.

Hogy rohant el a vadászszéke előtt egy farka vaddisznó 18 taggal, amikor a vadász nagy csodálkozásától egyet sem tudott lelőni.

Vannak aztán komoly vadásztörténetek is, amikor a vadász megsajnálta a lelőtt vadat s sírva fakadt mellette.

A vadászatnak annyi kedvessége, hangulata, humora van, — ehhez járul még, hogy a vadász két-három napig távol van a feleségétől a nagy természet ölen, hogy az ember sokszor igazán vadász szeretne lenni gondolatban. Tényleg a vadász a maga Hubertus kabátjában, sörtés kalapjával, tekintélyes puskájával és hasával, ugató kutyájával valami előkelőt fejez ki. Hiszen bizony drága a vadászat adója, a puskapor, a szekerezés, az ellátás: vadász nem mindenki lehet, a vadászat méltóság, fényűzés és előkelőség, — gondoltam én. A vadász egy gondtalan, gazdag, irigylésreméltó ember, — tartottam mindig.

Ebben a hitben voltam egészen addig, amíg egyik kedves, vadász barátom el nem mesélte a tegnapi gazdag vadász zsákmányát. — Hova mentek vadászni, Gazsi lelkem? — kértem futtában.

— Ehelyt az örhegyre egy kis rókára!

— Mit lőttél az idén?

— Elég szép zsákmányunk volt. Eddig lőttem 36 nyulat és hat rókát. A róka bundája jelenleg 40 pengő, de lesz még 50 Pengő is. Tehát kerestem eddig legrosszabb esetben 240 Pengőt. Fiam, ez lesz a karácsonyunk. Nektünk ezt hozta az angyal! Aztán, ha az Isten is megsegít, január közepéig lövök még vagy öt rókát, azoknak a bőréből egy süldő disznót szeretnék venni a háztartás céljaira. Fiam, bizony a szegény embernek igyekeznie kell, mert másképp nem élünk meg! — mondotta s elegáns vadászkalapját köszöntésre emelte.

Őszi történetek.

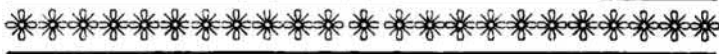
Az első testvér halott.

Kinek a zengő, zöld, virágos tavasz a kedvenc évszaka, kinek a fehér, meleg, teás tél, mást az aranykalászos nyár érdeklí, nekem mindig az ezerszínű temetés, a haldokló napsugarú őszt tetszett. Ekkor hull le az illatos rózsa minden szíromlevele, száll el az utolsó illat, mint a fehér lélek, mint egy meghallgatott sóhaj.

A madárdalos erdő is kipirult arccal siet meghalni, óh be szép ilyenkor ősszel. A hulló, koporsószerű falevélben, az elfonynyadt ibolyasorokban is megvan írva ősszel az örök törvény lesz még tavasz, lesz még rügy, lesz még virág, lesz még feltámadás! ...

Szeretem, tisztellem az őszt, — mert prédikál, feleml, megvigasztal a halál hideg kapuja előtt, anélkül, hogy egy szót is szólna.

Tavasszal, a tarka bájos réten a gyönyörű virágszállal mindig az jut az eszembe, Istenem, de kár érte, ez is elmúlik, meghal: Ősszel mikor a hervadást szemlélem, az elmúlás fagyasztó szelében mindig a lelkembe cseng a nagy, az áldott szó: Nem baj, jön a kikelet, az élet és szép lesz újra minden! Találkozunk újra! Milyen jó, ha az ember is ősszel ebben az általános szomorúságban és örökké érvényes ígéletben hal meg! Ezek a gondolatok voltak nem rég, tegnap a fekete ruhám alatt, mikor Kovács Margit, református diakoniszát temettük, az első testvér halottat. Huszonegyéves volt, a Keresztrefeszítettnek esküdött örök hűséget. Betegeket ápolt a székelyudvarhelyi tanítónőképző betegszobájában, életet mentett meg önfeláldozó életével, szomorúságokat, nehéz bánatot oldott fel mindig mosolygó, fehér arcával, virrasztott, segített, vigasztalt s most csendesesen elpihent a nagy munkája után. Margit testvér élete olyan volt, mint egy szép, porcellán-rózsa illatos virágzása és halála.

E m l é k e z t e t ő .

Ma vettem a harmadik papírvágómat; lapos, fehér fákés. A fogantyúján egyszerű piros, zöld szép tulipán-virág levéllel. Egyáltalában nem volt reá szükségem. Régen kedves karácsonyi ajándékba kaptam egy arany írófelszerelést, abban volt az a tiszta réz, finom fogású, első papírvágóm. A másik faszerszám, néprajzi szépség. Egy stilizált búsuló juhászt ábrázol. Rea van írva: Jamboree 1933. Budapest. Ez is kedves emlék. De nekem egy is bőven elég. A másikat akkor használom, amikor az egyiket hirtelen nem kapom, de harmadikra egyáltalán nem volt a világért sem szükségem.

S mégis megvettem, azt akarom most elmondani hű valamással, hogy miért? A rabok kiállításán vettem, a nagyenyedí fogház egyszerű kézimunkája volt. Egy elesett testvérem jósága, hasznos szorgalma, csekély jóvátétele, néma üzenete volt hozzám. Egy veszélyes szívbjajos, akinek minden perce bizonytalan volt az életben, egy nehéz vasbotot hordott mindig magával, mint egy fekete figyelmeztetést, hogy nem szabad sohasem sietnie, mert egy-két rossz lépés s a halálát jelenti. Én is ezt a fehér, könnyű, kicsiszolt, virágos, harmadik papírvágót emlékeztetőül vettem ...

Az avar.

Meleg, kicsalogató, őszi időben egy jóképű, fiatal ember halad haza felé a város határán az arany avarban. Egyik szúrós akácnál egy irigyelt jó, és szép asszonykával találkozik,

mint régi ismerősével. Most már együtt folytatják az útjukat. Sok barátnőjüket és barátjukat szívélyesen köszöntik, A mindig elegáns hölgy elmondta, hogy a temetőben járt, édesanyja sírjára tette utolsó kerti virágját. Aztán illedelmesen elváltak.

Rá két órára az ötórai teánál egy közös ismerősük, amint a forró teáját fújta, nagy újságot mondott csemege gyanánt aszszonytársának:

— Bizony, már mással kezdett ki újra... Karonfogva látam őket, amint egy nagy bokor mögött elkanyarogtak a sötétben . . .

Az emberismeretnek az alapja, mindig önismeret avagy minden ember saját magából indul ki.

Burján.

A nyári verőben ott burjánzott fel a többi szép, ártatlan, szerelmes virág között.

Egy hamisíthatatlan pletykaburján, amelyben rendesen egy kis adag igazság is van. Kezdjük el.

— Hallotta?!?!?

— A szerencsétlen flótás! Megmérgezte magát! Mindig azt mondták róla, hogy egy közönséges ember. Egy buta, önző, vénszámár. Egy csaló, aki még a vicceket is mástól lopja. Egy telhetetlen basa! Na mostan megmutatta! Annyira szerette a feleségét, hogy nem tudott nélküle élni.

— Mikor neje el akarta hagyni, megmérgezte magát. Nem egy önfeláldozó férj!? Hiszen legnehezebb elhagyni ezt az ócsárolt, rongyos életet. Nem igaz a pletyka! Hős volt ez a férj, most tűnt ki!

— Megcáfolt mindent! — menteni akarja a mindig balgatag közvélemény. Elvitték Budapestre egyik világhírű belgyógyászhoz! Csak meg ne haljon az úton a szegény ördög,— sajnálják többen.

— Ne búsuljanak egyet se érte — vigasztalt egy útszéli bölcs. Hős volt valóban, hős szerelmes színész, a doktor úr! Nagyjon jól tudta adni a görcsöket!

— Hiszen csak cukorport vett be, a veronalt pedig ügyesen az asztalra tette. Ez a csele is nagyszerűen sikerült, 3 ezer pengővel nagyobb végkielégítést kapott a feleségétől, aki megsajnálta szegénynek halált nem ismerő szerelmét iránta . . .

Egy hónapra visszajött makkegészségesen.

Valóban burján volt.

Nem a pletyka, hanem az illető . . .

Dr. Derű.

Az én doktoromnak csak két elemi iskolája van és fagvágó. De annyi jót tud tenni örökös mosolyával, aranyos jókedvével annyi lelki sebet gyógyít ez a rongyos, boldog ember, hogy tiszta jó szívvel megérdemli a nevét Doktor Derű. Aki csak elmegyen mellette, átvesz tőle ingyen az öröm aranyából, örökös, döngő munkája alól szerte-széjjel a boldogság pora hull környezetére. Reggeltől-estig vágta a fát és boldog volt, hogy egészséges és dolgozni tud. Volt nyolc gyermeke, egyik rongyosabb a másikinál és mégis mosolygott az apa. Mint egy bolond vagy egy szent angyal, aki istenfíának képzei magát, vagy az érkező örök üdvösséget köszönti boldogan. Bizony nagy tudománya van Kiss Gáspár favágónak: boldogan és tisztán mosolyogni tud. Egy kis puliszka liszt, pár fej hagyma, egy pár ószeri ruha nehéz robotjának a jutalma és ő mosolyog hozzá. Nagy tudomány ez. Kis Gáspár nyolc gyermekes favágót az áldott mosoly nevében ezennel doktorrá fogadom, előjoga legyen, hogy a jövőben bár egy kis vajaskenyeret tudjon adni a porontyainak.

Valamit a hópelyhekről. ..

Szálltak, hullottak a fehér hópelyhek. Szerte szóródtak a sötét éjszakában, mint valami eltévedt boldogságnak összetépett levéldarabjai. Egyszer-egyszer keményebben kopogtak a kivilágított ablakszemekben, mint valami elpazarolt gyöngyszemek. Hullottak párosan, vidáman, táncot lejtve. Szállottak árván, egyenként, társtalanul, ide-oda hajolva hiába. Szállottak, hullottak fehérén, mint a tavalyi forró óhajoknak megfagyott, hideg emlékei.

Csapatonként érkeztek meg a kemény, kérgesszívű földre. Meleg, fekete bundában, behúzott fejjel haladt az önmegelegetett, szalmaember. Elgondolta magában, hogy vájjon mit fog kapni karácsonyi ajándékban attól a kedves családtól, ahova ő olyan kedvetlenül megyén estebédre. Észre se vette, hogy a hópelyhek kis ármádiája már egészen ellepte fekete ruháját. A hópelyhek égi csillogása elbűvölte utasunkat. Már jobb szeretett volna tovább sétálni egyedül az ő égi, tiszta vendégeivel messze, előre az utón, vagy csendesen, szótlánul megállani egy zöld karácsonyfa alatt a fehér tengerben . . . vagy édesanyja sírját felkeresni, ahol nem hálnak meg a hópelyhek. Megérkezett a hivatalos ház elé. A zongora hívogatólag zendült át az ablakon. Emberünk elfelejtette a hópelyheket s bement a sötét kapun. Az előszobában gyorsan ledobta magáról a kalapját, a kabátját. A hópelyhek lehullottak a parkettre, mint megbántott, megeredt könnycseppek.

Az esti istentiszteletről sietett haza a pártában maradt leányzó. Babonás hittel várta minden keresztútnál a jövődöblijét. Haragudott a sorsra, hogy másnak mindenkinek van már erős támasza, eltéphetetlen élettársa egy-egy zombés, veszekedő, kényelmet és jó ételeket kedvelő, kedves férjben, csak neki nincsen! Pedig az a másik csúnya, buta és szegény. Nem fog ő tovább várni, hanem maga fogja keresni azt, aki vár valakit.

És elindult... A hópelyhek hangtalanul hallgatóztak kö-

rötte. Amerre ment, lábnyoma ott maradt a megölt hótестeken, mint valami fekete tolvajnyomok. De mégis ment gyorsan és ijedten. A hóban már átázott a lába, a haja, a ruhája, de azért tovább haladt. Egyszerre megtorpant. A hó a lábászaráig hullott áthághatatlan gátnak. Az a lány, széteső, ártatlan, fehér hópehely úgy szólott hozzá, mint egy égi dörrenés, mint egy kemény parancs, mint egy rajtakapott megfenyítés: „Ne tovább! Vissza azonnal“.

A leányzó felvett a földről egy marék hópihét s halkán csak ezt mondta: Köszönöm, nagyon köszönöm! Szeméből kiesett nagy könnycsepp pedig felivott egy beszédes hópehelyt,

*

Tovább hullott a hó. Alig-alig tudott előhaladni a csillogó hópehelyek ködében egy rongyos feketeruhás, öreg asszony. Édesanya volt, ki egyetlen kincsét, minden reménységét veszítette el katonafiában. A hópehelyek, mint mennyországi angyalkáknak pihe szárnytollai repdestek alig nyíló szempilláin. Karácsonyfaág van a kezében, gyertya a hárászkendő kötésében és leírhatatlan bánat a szívében.

„Fiam, te drága, rossz fiam, ha te élnél, nem szenvedne, nem éhezne a te édesanyád! Megyek hozzád a néma, jó sírhoz, viszek neked karácsonyfaágot, a kis Jézus küldte. Oh, hogy szeretted, ó hogy vártad az angyalt, mikor olyan szép, kövér, gazdag gyermek voltál, mindig a kéménylyukat nézted. Azt gondoltad, hogy ott repül be az angyalsereg...“ Hullott a hópehely, mint világító mécsszikkra fénye a temető felé. Az édesanya és a fiú találkoztak, anélkül, hogy látták volna egymást. A letűzött karácsonyfaág, mint egy eltört kereszt, a küzködő, égő gyertyaláng, mint egy pislákoló imádság ünnepelte a hideg sir felett a halhatatlan anyai szeretetnek meghálálhatatlan jóságát. Megkondultak a zsolozsmás harangok. Az édesanya megölelte száraz; vékony karjával fiának hideg sírmellét. A harangok békét hintve zúgtak-búgtak. A hópehelyek puhábban, sűrűbben, mint egy mennyei parancsszóra — szaporán hullottak alá. Az égben kitért karokkal ment elébe az erős, halálra sebesült ifjú katona a most érkező anyának... A hópehelyek pedig gondosan betakarták a fia sírján megfagyott, édes, jó anyát...

A gólyák.

Ezúttal a gólyamadárról legyen szó. Megérkeztek, itten vannak jó egy pár hete, a fiatal gólyák szépen fészket raktak az egyik az özvegyasszony csűrén, a másik egy öreg házaspár alig füstölgő kéményén telepedett le, ahol már harminc éve készülődik férjhez a ház leánya. Mégis a legérdekesebb a boldogfalvi templom tetején rakott gólyafészkek volt. A tavaly is ehelyt volt a boldog gólya házaspár. Négy fiókát neveltek fel féltő gonddal, a mikor elég nagyok voltak a kicsinyek, irgalmatlanul kidobták őket, hogy repülni tanuljanak. Most is tavaszi hévvel udvarolt a gólyapapa a gólyamamának, ahogy illik annyi elmaradt napsütés után. Csupa gyönyörűség volt nézni ezt a szép, hosszú gólyaszerelmet, incselkedést, kedvességet, illedelmes figyelmet, amint az udvarló válogatott ízléssel hordott szeretett nőjének: varangyos, nagy kövér békát, s árvízben elhunyt egereket és megfulladt pockokat.

Egyszerre, hirtelen megszakadt a boldogság. A toronytetején egy harmadik gólya jelent meg váratlanul. Tolla fehéren csillogott s a csőre is mintha pirosabb lett volna. Duzzadó, fiatal, erős, szép gólyamadár volt ez a harmadik. S mindig a torony legmagasabb buzogányára szállott, s valósággal lenézte a templom tetején épített gólyafészket. Viselkedése kihívó volt, állandóan ellenőrizte a tüskés fészkek legmélyebb titkát. A régi apagólya csak nézte, nézte egy darabig ezt a szemtelenséget, végre igaza tudatában megtámadta a jövevény gólyát... Kíméletlen, elszánt harc fejlődött ki köztük . . . Az egyik oldalon volt a régi erkölcs, a háztűz szentsége, a másik részen volt az élet törvénye s a természet ereje. Tollak hullottak a légiharcban a fészkekre. Az anyamadár is a levegőbe röppent s egészen közletről figyelte most a fészkeért folyó harcot élet-halálra. Mint hűséges feleséghez illik, nagyon közel repült a fiatal gólyához. Az ember azt hihette, hogy zavarni akarja a harcot szeretett férje javára. Az ember joggal azt várhatta, hogy a négy kidobott gólyafióka emlékére

neki megyén' mindjárt az anyamadár a háromszögben megjelent csábítónak.

Egyszer csak valami váratlan dolog történt. A mamagólya rácsapott a régi urára s kegyetlenül csapdosta a fejét, a farkát, a gerincét. Most már az egyenlőtlen harcban ketten küzdöttek egy ellen újult erővel.

Mintha ezt kelepelte volna az anyamadár: „Eleget szenvedtem. Te, csapodár miattad! Sírtam, keseregtem, türtem eleget. Hitvány álszent, csélcsap voltál örökéletedben! Megcsaltál, hazudtál, hízelegtél a békákkal és a döglött pockokkal eleget!” Erre a beszédre onnan lehetett következtetni, hogy a mamamadár sokkal nagyobb dühvel tépázta a szegény flótás férjét, mint a jöttment. Végül az öreg gólya elmenekült délfelé. Az anyamadár meg a jövevény szárnycsattogatva telepedett le a boldogfalvi templomon levő fészekre.

Mondom ezúttal csak a gólyamadárról esett szó...

Pár szó a Székely Dalegylet húsvéti háziestélyén.

Húsvét egyetlenegy szó, mégis benne van az emberi élet minden titka, kérdőjele és megoldása. Húsvét jelenti a tavaszt, a feltámadást, a virágillatot, a megöntözött szíveket, az elhervadt szerelmeket, a hímes tojást, a húsvéti bárányt t jelenti az újra kivirult emberi életet. De még egyetlen húsvét sem kö-

vetkezett be a hústvevő és evő emberiség történetében nagypéntek nélkül. A nagypéntek is egyetlen egy szó, mégis mennyi mindent jelent: annyit mond, mint a húsvét; jelenti a szenvedést, a méltatlan halált, az arculütést, a leköpdösést, a kálváriát. Minden omlós kalács, ami az asztalunkra került a böjtök, a megpróbáltatások hosszú éjszakáin kelt meg ünnepi eledelül. Minden húsvét örömeiben a háttérben ott sötétlik a golgotha keresztje. Jgy van ez az ember életében, így volt ez az Istenfia korában s így lesz ez minden emberi intézmény történetében. Nem volna jó, ha örök, virágos tavasz borulna mindig a sóhajtozó emberiség mérhetetlen egére, mert nem érne meg a gyümölcs s nem hajolna meg alázatosan a kenyérnek botja. Nem lenne áldás, ha napjainkat csak fonyadó virágok szegélyeznék illatos örömeikkel, jó a megpróbáltatás, üdvös a szenvedés, ha a lelkünk megtisztul, mint a nagy tűzben az arany. Mert itten válik ki igazán, hogy mi a nemes fém s melyik a sáliak? Ha a nagyböjt idején, ha a veszedelmek és harcok idején nem a győzelemre, a dicsőségre, a húsvétra gondolunk, akkor elvesztünk! Ha az örömök, győzelmek és terített asztalok mellett, nem az éhezőkre, a böjtre, az elkövetkező nehéz időre esik tekintetünk, akkor minden ünnep dacára, minden dicsőségünk ellenére a mérreg poharát emeltük ajkunk felé. Mert a kerék forog az első felülkerülhet és a felső alágördülhet.

Mindnyájan ismerjük az Utolsó vacsora felejthetetlen képét, amely művészetek történetében egyik remekmű és több éven át készült. Róla szól e legenda. Festője Leonardo de Vinci, olasz mester. Két arcot nem tudott megfesteni hosszú ideig, mert nem volt modelje. János apostol arcát, aki maga volt az ártatlanság, a tisztaság, a szelídség, az igazság és a szent lelkűség: Jézus is legjobban szerette tanítványai között. A másik megfesthetetlen arc a Judásé volt, az árulás, az elvetemültség, a gonoszság sötét tekintete volt. A nagy művész nem tudott a legrosszabb emberek között is modelt találni Júdás arcára.

Végre sok fáradozás után felfedezett egy templomi énekest Rómában: arca szép volt, akárcsak Jánosé. Élete tiszta volt. Dalos volt, énekes. Leonardo da Vinci megkérte, hogy álljon neki modell, így született meg János apostol képe a világhírű

festményen. De Júdásra még nem akadtott. Három évre rá Róma elhagyott utcáin egy csavargóval találkozott a festő. Arcán reá volt nyomva a bűnnek, a züllöttségnek, a bukásnak és az elvetemültségnek minden bélyege: tiszta Júdás volt. Nagy öröm fogta el Leonardo da Vincit. Megvan Júdás, akit ő olyan rég keresett. Kevés pénzért, amivel italt vehetett a csavargó megülte Júdás modelljét. Amint ott üldögélt, tekintete János megfestett arcára tévedt: Ekkor hirtelen felugrott, a kép elé borult s síró hangon keseregte el a művésznek, hogy ez az ő arcképe, ... ő volt az az énekes ... akkor jó volt, dalos volt, három év alatt zülött le a fertő mélyére.

Íme a Júdás és a János arc bennünk. Íme a kerék forgása, amikor az elsőből utolsó lesz.

A másik példával azt szeretném bebizonyítani, hogy a legutolsóból is lehet első. II. József császár korában történt, ex a példázat. A királyi császárnak bizalmas tanácsosa Kressl báró volt, aki II. József császárra nagy befolyást gyakorolt. A báró, amint a Grabeni palotájának ablakából az utcára nézett, ahol egyenruhás fegyencek separték a kövezetet, egy érdekes látvány ragadta meg figyelmét. Egy finoman öltözött, úri ember odament egyik idős rabhoz s annak kalaplevéve kezét csókolt. Ez a különös jelenet annyira meglepte a császár barátját, hogy felkérte a kezét csókoló urat magához.

— Mi a neve kérem? — Kérdezte a báró.

— Knappenberger doktor vagyok — volt a válasz.

— Nem tudja, hogy különös és illetlen dolog egy fegyencnek kezét csókolni!?

— Bocsánat báró úr, a rab az én édesapám! A birodalmi tanácsost nagyon meghatotta ez az őszinte felelet s címét felírva elbocsátotta az orvost. Másnap maga a császár rendelte magas színe elé a fogolyt és a fiát. A császár a rabhoz fordulva így szólott:

— Az az atya, aki ilyen jól nevelte a fiát s akit a fia ilyen nagyon szeret, az az emberek előtt lehet bűnös, de Isten előtt nem! Mától fogva szabad! Aztán a császár az orvoshoz fordult.

— Ön, aki nem szégyelte magát megalázni, tulajdonképpen

magát felmagasztalta, mert az emberek csak a gazdag és híres rokonokkal szoktak dicsekedni és társalogni, a szegényt, az elcsettet, a koldust megtagadják, ha még édes testvérük is. Önnek doktor úr, mint udvari orvosnak ezentúl a palotában lesz a lakása jelleménél fogva! Íme az utolsóból első lett.